

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1336 PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2016 m. birželio 29 d. Nr. XII-2508
Vilnius

**1 straipsnis. Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo
Nr. I-1336 nauja redakcija**

Pakeisti Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymą Nr. I-1336 ir jį išdėstyti taip:

**„LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO
ĮSTATYMAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato valstybinio socialinio draudimo santykių pagrindus: valstybinio socialinio draudimo rūšis, valstybiniu socialiniu draudimu draudžiamų asmenų kategorijas, valstybinio socialinio draudimo valdymo sistemos principus ir struktūrą, valstybinio socialinio draudimo sistemos dalyvių teises, pareigas ir atsakomybę, valstybinio socialinio draudimo įmokų apskaičiavimą, sumokėjimą ir priverstinį išieškojimą, išmokų permokų išieškojimą bei Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų veiksmų (neveikimo) ir sprendimų apskundimo tvarką.

2. Vykdamas privalomąjį sveikatos draudimą, šis įstatymas taikomas tiek, kiek konkrečių sveikatos draudimo klausimų tiesiogiai nereglamentuoja Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Apdraustieji asmenys** – fiziniai asmenys, kurie šio įstatymo nustatyta tvarka valstybinio socialinio draudimo įmokas moka patys ir (ar) už juos šias įmokas moka draudėjai.

2. **Automatinis draudėjų registravimas** – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos informacinės sistemos priemonėmis automatiškai atliekamas asmenų, priklausančių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytoms kategorijoms, registravimas draudėjais, kai jie įgyja atitinkamą statusą.

3. **Draudėjai** – juridiniai asmenys, kitos organizacijos ar jų padaliniai (filialai, atstovybės), taip pat fiziniai asmenys, kurie įstatymų nustatyta tvarka privalo mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas.

4. **Draudžiamasis įvykis** – juridinis faktas, dėl kurio atsiranda teisė į valstybinio socialinio draudimo išmoką įstatymų nustatyta tvarka.

5. **Draudžiamosios pajamos** – visos asmens pajamos ir kitos sumos, nuo kurių šiame įstatyme nustatyta tvarka priskaičiuotos ir privalo būti įmokėtos valstybinio socialinio draudimo įmokos, taip pat pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą asmeniui priskaičiuotos ligos (įskaitant darbdavio mokamas dvi pirmąsias ligos dienas), profesinės rehabilitacijos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros išmokos, pagal Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą priskaičiuotos ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos išmokos, pagal Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymą priskaičiuotos nedarbo socialinio draudimo ir dalinio darbo išmokos.

6. **Kaupiamoji pensijų įmoka** – pensijų socialinio draudimo įmokos dalis ir papildoma dalyvio lėšomis mokama pensijų įmoka, kaupiama pagal Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymą.

7. **Kaupiamosios pensijų išmokos** – išmokos, nustatytos Pensijų kaupimo įstatyme, mokamos iš pensijų fonde asmens sukaupto pensijų turto.

8. **Pensijų kaupimo bendrovė** – pensijų fondų valdymo įmonė ar gyvybės draudimo įmonė, turinti priežiūros institucijos išduotą leidimą ar licenciją Lietuvos Respublikos teritorijoje verstis Pensijų kaupimo įstatyme nustatyta pensijų kaupimo veikla.

9. **Savarankiškai dirbantys asmenys** – individualių įmonių savininkai; mažųjų bendrijų nariai; tikrųjų ūkinių bendrijų ir komanditinių ūkinių bendrijų tikrieji nariai; asmenys, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (advokatai, advokatų padėjėjai, notarai, antstoliai, verslo liudijimus turintys asmenys ir kiti asmenys); fiziniai asmenys, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, kai žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis pagal valstybės įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro atliktus skaičiavimus už praėjusių metų mokestinį laikotarpį nuo sausio 1 d. iki

gruodžio 31 d. yra lygus 8 ekonominio dydžio vienetams arba didesnis (toliau – ūkininkai ir jų partneriai); šeimos dalyviai, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos šeimynų įstatyme (toliau – šeimos dalyviai); asmenys, gaunantys pajamas pagal autorines sutartis arba pajamas iš sporto ar atlikėjo veiklos (išskyrus asmenis, nurodytus šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje).

10. Valstybinio socialinio draudimo įmokos (toliau – socialinio draudimo įmokos) – apdraustųjų asmenų ir (ar) jų draudėjų mokamos įstatymų nustatyto dydžio įmokos į Valstybinį socialinio draudimo fondą.

11. Valstybinio socialinio draudimo įmokų, delspinigių, baudų ir palūkanų skola – teisės aktų nustatyta tvarka laiku nesumokėta mokėtina valstybinio socialinio draudimo įmokų, delspinigių, baudų ir (ar) palūkanų suma.

12. Valstybinio socialinio draudimo išmokos (toliau – socialinio draudimo išmokos) – įstatymų nustatytos socialinio draudimo išmokos, į kurias, įvykus draudžiamajam įvykiui, įgyja teisę apdraustieji ir kiti įstatymų nustatyti fiziniai asmenys.

13. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos (toliau – Fondo administravimo įstaigos) – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba), Fondo valdybos teritoriniai skyriai ir kitos Valstybinio socialinio draudimo fondo įstaigos, susijusios su Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimu. Fondo administravimo įstaigos yra valstybės įstaigos (toliau – Fondo administravimo įstaigos, išskyrus Fondo valdybą, vadinamos Fondo valdybos teritoriniais skyriais).

14. Valstybinis socialinio draudimo fondas (toliau – Fondas) – šio įstatymo nustatyta tvarka valdomi centralizuoti tiksliniai finansiniai ir materialiniai ištekliai, kurie yra įtraukiami į apskaitą nuo valstybės ir savivaldybių biudžetų atskirtame Fondo biudžete ir yra naudojami pensijų, ligos, motinystės, nedarbo bei nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniam draudimui finansuoti, valdyti ir administruoti.

15. Valstybinis socialinis draudimas (toliau – socialinis draudimas) – valstybinės socialinės apsaugos sistemos dalis, kurios priemonėmis visiškai ar iš dalies kompensuojamos apdraustiesiems asmenims ir įstatymų nustatytais atvejais jų šeimų nariams dėl draudžiamųjų įvykių prarastos darbo pajamos arba apmokamos papildomos išlaidos.

16. Vidutinis šalies darbo užmokestis (toliau – VDU) – Lietuvos statistikos departamento paskelbtas kalendorinių metų keturių ketvirčių šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio vidurkis (įtraukiant ir individualių įmonių darbo užmokesčio duomenis).

17. **Žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis** – dydis, nustatomas bendrąjį standartinį gamybinį pelną, apskaičiuotą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro nustatyta tvarka, padalijus iš ekonominio dydžio vieneto, kuris lygus 1 200 eurų.

3 straipsnis. Socialinio draudimo rūšys

1. Šiuo įstatymu nustatomos tokios socialinio draudimo rūšys:

- 1) pensijų socialinis draudimas;
- 2) ligos socialinis draudimas;
- 3) motinystės socialinis draudimas;
- 4) nedarbo socialinis draudimas;
- 5) nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinis draudimas.

2. Pensijų, ligos, motinystės, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo rūšys reglamentuojamos šiuo ir atskirų socialinio draudimo rūšių įstatymais.

4 straipsnis. Asmenų, turinčių darbo santykius arba santykius, savo esme atitinkančius darbo santykius, socialinis draudimas

1. Asmenys, dirbantys pagal darbo sutartis Lietuvos Respublikos teritorijoje (įskaitant komandiruotus į Lietuvos Respubliką ilgesniam negu vienų metų laikotarpiui asmenis) arba ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, bet pagal darbo sutartis, sudarytas su Lietuvos Respublikoje registruotais draudėjais, jeigu vadovaujantis Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis arba Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais nenustatyta kitaip, asmenys, atlygintinai einantys narystės pagrindu renkamąsias ar skiriamąsias pareigas, asmenys, susiję su draudėju darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais taip, kaip šie santykiai apibrėžti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, tuo pačiu metu iš šio draudėjo gaunantys pajamas iš sporto veiklos ar atlikėjo veiklos, taip pat šioje dalyje ir šio straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalyse bei 6 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nurodyti asmenys – nuolatiniai Lietuvos gyventojai, kaip jie apibrėžti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (toliau – nuolatiniai Lietuvos gyventojai), gaunantys pajamas pagal autorines sutartis iš draudėjo – Lietuvos vieneto, kaip ši sąvoka apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (toliau – Lietuvos vienetas), draudžiami pensijų, ligos, motinystės, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu.

2. Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme, Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatyme ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme nurodyti valstybės politikai, teisėjai, valstybės pareigūnai, valstybės tarnautojai (išskyrus valstybės tarnautojus, nurodytus šio straipsnio 3 ir 4 dalyse), Lietuvos

Respublikos asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas įstatyme nurodyti asmenys, kuriems darbo užmokestį ir nuo jo socialinio draudimo įmokas moka asmenį delegavusi Lietuvos Respublikos deleguojančioji institucija (toliau – deleguoti asmenys), gaunantys darbo užmokestį Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimas), Seimo Pirmininko, Respublikos Prezidento ar Ministro Pirmininko skiriami į pareigas asmenys draudžiami pensijų, ligos, motinystės, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu.

3. Vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos bei jam pavaldžių įstaigų pareigūnai draudžiami pensijų, ligos, motinystės, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu.

4. Krašto apsaugos sistemos profesinės karo tarnybos kariai, taip pat kariai savanoriai, kiti aktyviojo rezervo kariai, parengtojo rezervo kariai, pašaukti į pratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių, draudžiami pensijų, ligos, motinystės, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu.

5. Kriminalinės žvalgybos slaptieji dalyviai, kuriems pagal su jais sudarytas rašytines slapto bendradarbiavimo sutartis mokamas atlygis, šiose sutartyse nustatytu slapto bendradarbiavimo laikotarpiu draudžiami pensijų socialiniu draudimu.

6. Asmenys, gaunantys tantjemas arba atlygį už jų veiklą stebėtojų taryboje ar valdyboje, paskolų komitete, mokamą vietoj tantjemų arba kartu su tantjemomis, ir mažųjų bendrijų vadovai, kurie pagal Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymą nėra tų mažųjų bendrijų nariai, draudžiami pensijų socialiniu draudimu.

7. Šio straipsnio 1–6 dalyse nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokas privalo mokėti apdraustieji asmenys ir draudėjai.

5 straipsnis. Savarankiškai dirbančių asmenų socialinis draudimas

1. Nuolatiniai Lietuvos gyventojai, kurie nėra nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje ir gauna pajamas pagal autorines sutartis iš draudėjo – Lietuvos vieneto, draudžiami pensijų, ligos ir motinystės socialiniu draudimu, išskyrus atvejus, kai tokios pajamos gaunamos verčiantis individualia veikla. Nuolatiniai Lietuvos gyventojai, gaunantys pajamas iš sporto veiklos ar atlikėjo veiklos, kaip šios sąvokos apibrėžtos Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, iš draudėjo – Lietuvos vieneto, su kuriuo jie nesusiję darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais taip, kaip šie santykiai apibrėžti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, draudžiami pensijų, ligos ir motinystės socialiniu draudimu, išskyrus atvejus, kai tokios pajamos gaunamos verčiantis individualia veikla. Nuolatiniais Lietuvos gyventojams, kurie verčiasi atitinkama (kūrybine, atlikėjo ar sporto) individualia veikla, taikomos šio straipsnio 2 dalies nuostatos. Šio straipsnio

nuostatos taikomos ir asmenims, kuriems, vadovaujantis Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis arba Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais, taikomi Lietuvos Respublikos teisės aktai socialinio draudimo srityje.

2. Ūkininkai ir jų partneriai, šeimynos dalyviai ir asmenys, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, išskyrus tuos, kurie nurodyti šio straipsnio 3 dalyje, draudžiami pensijų, ligos ir motinystės socialiniu draudimu. Individualių įmonių savininkai, mažųjų bendrijų nariai ir ūkinių bendrijų tikrieji nariai draudžiami pensijų, ligos, motinystės, nedarbo socialiniu draudimu, gavę šio įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje numatytas pajamas.

3. Asmenys, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimą, draudžiami pensijų socialiniu draudimu.

4. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokas privalo mokėti apdraustieji asmenys ir draudėjai. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys socialinio draudimo įmokas moka patys arba už juos moka jų draudėjai. Šio straipsnio 3 dalyje nurodyti asmenys socialinio draudimo įmokas moka patys.

6 straipsnis. Asmenys, draudžiami socialiniu draudimu dėl jų socialinio statuso ypatybių

1. Nesukakę senatvės pensijos amžiaus ir neturintys draudžiamųjų pajamų, valstybės tarnautojų ir profesinės karo tarnybos karių bei deleguotų asmenų sutuoktiniai – tuo laikotarpiu, kai jie gyvena užsienyje kartu su valstybės tarnautoju ar deleguotu asmeniu, jeigu pastarasis asmuo deleguotas ar valstybės tarnautojas perkeltas į pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, tarptautinėje ar Europos Sąjungos institucijoje arba užsienio valstybės institucijoje, pasiūstas dirbti į specialiąją misiją, ar kai jie gyvena kartu su profesinės karo tarnybos kariu, jeigu profesinės karo tarnybos karys paskirtas atlikti karo tarnybą Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, užsienio valstybės ar tarptautinėje karinėje arba gynybos institucijoje, taip pat Respublikos Prezidento sutuoktinis draudžiami valstybės lėšomis pensijų, motinystės, nedarbo socialiniu draudimu. Šioje dalyje nurodyti asmenys draudžiami valstybės lėšomis atitinkamai nuo valstybės tarnautojo ar profesinės tarnybos kario 0,5 pareiginės algos arba pagal delegavimo sutartį deleguoto asmens 0,5 darbo užmokesčio, arba Respublikos Prezidento 0,5 darbo užmokesčio. Deleguotų asmenų sutuoktiniai draudžiami tik tuo atveju, jeigu deleguotam asmeniui darbo užmokestį ir nuo jo socialinio draudimo įmokas moka asmenį delegavusi Lietuvos Respublikos deleguojančioji institucija. Nesukakę senatvės pensijos

amžiaus ir neturintis draudžiamųjų pajamų Respublikos Prezidento sutuoktinis draudžiamas Respublikos Prezidento kadencijos laikotarpiu.

2. Šeimos pasirinkimu vienas iš tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas vaiko globėju, auginantis vaiką iki 3 metų, draudžiami valstybės lėšomis pensijų ir nedarbo socialiniu draudimu. Šioje dalyje nurodyti asmenys draudžiami valstybės lėšomis tik tuo atveju, jeigu jie tuo laikotarpiu neturi draudžiamųjų pajamų, socialinio draudimo įmokas skaičiuojant nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos, arba jų pajamos mažesnės negu atitinkamą laikotarpį Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų suma. Šioje dalyje nurodyti asmenys, kurių draudžiamųjų pajamų suma per atitinkamo laikotarpio kalendorinius mėnesius mažesnė už to paties laikotarpio Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumą, draudžiami sumokant valstybės lėšomis trūkstamą iki Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumos socialinio draudimo įmokų sumą.

3. Nesukakęs senatvės pensijos amžiaus vienas iš neįgalaus asmens, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis, tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas šio neįgalaus asmens globėju ar rūpintoju, slaugantys namuose šį neįgalų asmenį, draudžiami valstybės lėšomis pensijų ir nedarbo socialiniu draudimu. Šioje dalyje nurodyti asmenys draudžiami valstybės lėšomis tik tuo atveju, jeigu jie tuo laikotarpiu neturi draudžiamųjų pajamų, socialinio draudimo įmokas skaičiuojant nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos, arba jų pajamos mažesnės negu atitinkamą laikotarpį Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų suma. Šioje dalyje nurodyti asmenys, kurių draudžiamųjų pajamų suma per atitinkamo laikotarpio kalendorinius mėnesius mažesnė už to paties laikotarpio Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumą, draudžiami sumokant valstybės lėšomis trūkstamą iki Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumos socialinio draudimo įmokų sumą. Ši nuostata taip pat taikoma vienam iš tėvų (įtėvių), globėjui ar rūpintojui, slaugančiam namuose visiškai negalios invalidą, pripažintą tokiu iki 2005 m. liepos 1 d.

4. Lietuvos Respublikos kariuomenės privalomosios pradinės karo tarnybos kariai ir asmenys, atliekantys alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, valstybės lėšomis draudžiami pensijų, motinystės, nedarbo ir nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu, skaičiuojant socialinio draudimo įmokas nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos.

5. Profesinių mokyklų mokiniai, aukštųjų mokyklų studentai ir asmenys, teritorinių darbo biržų siųsti profesiniam mokymui ar profesinei reabilitacijai, – jų profesinės veiklos praktikos įstaigoje ar įmonėje laikotarpiu, taip pat asmenys, kurie mokosi pataisos pareigūnų švietimo įstaigoje pagal profesinio mokymo programas (kursantai), vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje ar vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursuose ir yra pasirašę

stojimo į vidaus tarnybą sutartį (kursantai) arba atlieka karo tarnybą studijuodami karo mokymo įstaigoje (kariūnai), – jų mokymo ir pratybų laikotarpiu valstybės lėšomis draudžiami tik nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu, socialinio draudimo įmokas skaičiuojant nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos.

6. Tradicinių ir kitų valstybės pripažintų religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai ir vienuoliai valstybės lėšomis draudžiami pensijų socialiniu draudimu. Šioje dalyje nurodyti asmenys draudžiami valstybės lėšomis tik tuo atveju, kai jie neturi būtinojo senatvės pensijai valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, negauna valstybinės socialinio draudimo pensijos ir kai jų draudžiamųjų pajamų suma per kalendorinius metus yra mažesnė už atitinkamų metų 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumą, sumokant valstybės lėšomis trūkstantį iki 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumos socialinio draudimo įmokų sumą.

7. Meno kūrėjo statusą turintys darbingo amžiaus asmenys draudžiami pensijų, ligos ir motinystės socialiniu draudimu valstybės lėšomis nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos tuo atveju, jeigu jie neturi draudžiamųjų pajamų. Meno kūrėjo statusą turintys darbingo amžiaus asmenys, kurių draudžiamųjų pajamų suma per kalendorinius metus mažesnė už atitinkamų metų 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumą, draudžiami sumokant valstybės lėšomis trūkstantį iki 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumos socialinio draudimo įmokų sumą. Draudžiant valstybės lėšomis, socialinio draudimo įmokas moka valstybės biudžeto asignavimų valdytojas pagal patvirtintus draudėjo ir apdraustojo tarifus.

8. Gaunantys darbo užmokestį asmenys, esantys socialinės ir psichologinės reabilitacijos įstaigose, jų darbo laikotarpiu draudžiami tik nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu. Socialinio draudimo įmokas šiuo atveju privalo mokėti draudėjai.

9. Gaunantys darbo užmokestį nuteistieji laisvės atėmimu asmenys jų darbo laikotarpiu draudžiami tik nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu. Socialinio draudimo įmokas šiuo atveju privalo mokėti draudėjai.

10. Asmenys, atliekantys savanorišką praktiką Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo nustatyta tvarka, savanoriškos praktikos sutarties galiojimo laikotarpiu draudžiami valstybės lėšomis nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu, socialinio draudimo įmokas skaičiuojant nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos.

11. Draudimo valstybės lėšomis ypatumai, kai asmuo gali būti draudžiamas valstybės lėšomis pagal kelias šio straipsnio dalis, nustatomi Vyriausybės patvirtintose Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės).

7 straipsnis. Asmenys, galintys draustis savanoriškuoju socialiniu draudimu, ir asmenys, galintys dalyvauti pensijų kaupime

1. Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos valstybės narės nuolatiniai gyventojai, ne jaunesni kaip 16 metų, jeigu jie nėra sukakę senatvės pensijos amžiaus arba nėra pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais), gali savanoriškai draustis ligos socialiniu draudimu ligos išmokoms ir motinystės socialiniu draudimu motinystės išmokoms tuo laikotarpiu, kai jie nėra draudžiami šios rūšies socialiniu draudimu. Socialinio draudimo įmokų mokėjimo ir sutarčių sudarymo tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

2. Asmenys, draudžiami pensijų socialiniu draudimu, išskyrus sukakusius senatvės pensijos amžių asmenis, turi teisę jų pačių pasirinkimu kaupti pensijų socialinio draudimo įmokos dalį pensijų kaupimo bendrovėse pagal Lietuvos Respublikos pensijų sistemos reformos įstatymą ir Pensijų kaupimo įstatymą. Kaupiamosios pensijų įmokos už asmenis, draudžiamus valstybės biudžeto lėšomis, neskaičiuojamos ir nemokamos. Kaupiamosios pensijų išmokos mokamos Pensijų kaupimo įstatyme nustatyta tvarka.

II SKYRIUS

SOCIALINIO DRAUDIMO ĮMOKOS IR IŠMOKOS

8 straipsnis. Socialinio draudimo įmokos, jų tarifai

1. Socialinio draudimo įmokos, skirtos šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytų socialinio draudimo rūšių išmokoms finansuoti, mokamos į Fondo biudžetą.

2. Socialinio draudimo įmokų tarifai, jų dydžiai (jų dalys) atskirų rūšių socialiniam draudimui tvirtinami Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymu. Terminuotoms darbo sutartims nedarbo draudimo įmokos tarifas, nustatytas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymu, didinamas du kartus.

3. Mokant socialinio draudimo įmokas Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka, taikomas turinio viršenybės prieš formą principas.

4. Apdraustųjų asmenų, dalyvaujančių pensijų kaupime, pensijų socialinio draudimo įmokos dalies, pervedamos pensijų kaupimo bendrovėms, tarifas pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą nustatomas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymu.

9 straipsnis. Socialinio draudimo stažo nustatymas

1. Socialinio draudimo stažas nustatomas pagal priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų į Fondą laikotarpį ir ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, ligos dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, nedarbo ir dalinio darbo socialinio draudimo išmokų iš Fondo gavimo laikotarpius. Savarankiškai dirbančių asmenų (išskyrus asmenis, kurie gauna pajamas iš sporto ar atlikėjo veiklos arba pagal autorines sutartis) socialinio draudimo stažas nustatomas pagal sumokėtas socialinio draudimo įmokas. Jeigu šios įmokos sumokėtos nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio sumos, įgyjamas vieno mėnesio socialinio draudimo stažas. Tais atvejais, kai įmokos sumokėtos nuo mažesnės arba didesnės negu minimalioji mėnesinė alga sumos, socialinio draudimo stažas laikomas proporcingai mažesniu arba didesniu.

2. Socialinio draudimo stažą atskiroms socialinio draudimo išmokoms gauti nustato atitinkamas socialinio draudimo rūšis reglamentuojantys įstatymai.

10 straipsnis. Pajamos, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos

1. Apdraustųjų asmenų, nurodytų šio įstatymo 4 straipsnyje, socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo kiekvienam apdraustajam asmeniui apskaičiuotos darbo užmokesčio sumos, ne mažesnės kaip Vyriausybės patvirtintas minimalusis valandinis atlygis arba Vyriausybės patvirtinta minimalioji mėnesinė alga, perskaičiuota proporcingai dirbtam laikui, arba nuo pajamų, gautų iš sporto veiklos, atlikėjo veiklos, ir (ar) pajamų, gautų pagal autorines sutartis, neatsižvelgiant į mokėjimo šaltinius, įskaitant (išskyrus pajamas ir atvejus, nustatytus šio įstatymo 11 straipsnyje):

1) apdraustajam asmeniui apskaičiuotą darbo užmokestį ir visus papildomus uždarbius (konkrečius valandinius tarifinius atlygius; mėnesines algas; padidintus, palyginti su normaliomis sąlygomis, tarifinius atlygius; darbo užmokestį už išsiruošimo į kelionę ir įsikūrimo naujoje vietovėje laiką; kitas darbo apmokėjimo formas; kitas su darbo santykiais susijusias išmokas), nustatytus Lietuvos Respublikos darbo kodekse ir kituose teisės aktuose, bet kokiu būdu draudėjo apskaičiuojamus apdraustajam už jo atliktą darbą;

2) apdraustajam asmeniui apskaičiuotą darbo užmokestį, kurį sudaro pareiginė alga, priedai, priemokos, apmokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties bei viršvalandinį darbą ir budėjimą, už dalyvavimą projektinėje veikloje, nustatyti Valstybės tarnybos įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose šių išmokų mokėjimą;

3) apdraustajam asmeniui apskaičiuotą darbo užmokestį, nustatytą Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme ir Teisėjų atlyginimų įstatyme;

4) priedus ir išeitines išmokas, apskaičiuotus šio įstatymo 4 straipsnio 1–4 dalyse nurodytiems asmenims;

5) apskaičiuotas kompensacijas už kasmetines, tikslines atostogas (išskyrus nėštumo ir gimdymo atostogas, tėvystės atostogas, atostogas vaikui prižiūrėti), apskaičiuotas pinigines kompensacijas už nepanaudotas kasmetines atostogas, už kompensacijas, mokamas pagal Darbo kodekso 218 straipsnio 4 dalį, ar prastovos laiką;

6) premijas, pašalpas ir kitas išmokas;

7) atlygį, premijas, pašalpas ir kitas išmokas, mokamus kriminalinės veiklos slaptajam dalyviui, su kuriuo sudaryta rašytinė slapto bendradarbiavimo sutartis, kriminalinės žvalgybos subjektų pagrindinių institucijų vadovų nustatyta tvarka;

8) kompensacijas ir kitokias išmokas, gautas iš tarptautinės ar Europos Sąjungos institucijos arba užsienio valstybių institucijos, jeigu nuo jų nebuvo skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos pagal teisės aktus, pagal kuriuos šios išmokos mokamos;

9) mažųjų bendrijų vadovams, kurie pagal Mažųjų bendrijų įstatymą nėra tų mažųjų bendrijų nariai, apskaičiuotas pagal civilinę (paslaugų) sutartį už vadovavimo veiklą gautas pajamas, nuo kurių skaičiuojamas gyventojų pajamų mokestis pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą;

10) tantjemas;

11) atlygį už veiklą stebėtojų taryboje ar valdyboje, paskolų komitete mokamą vietoj tantjemų arba kartu su tantjemomis.

2. Šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo apskaičiuoto atlygio pagal sudarytas sutartis.

3. Šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos taip:

1) individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, taip pat ūkinės bendrijos tikrojo nario socialinio draudimo įmokų bazę vienus metus nuo pirmosios veiklos pradžios sudaro individualios įmonės, mažosios bendrijos ar ūkinės bendrijos išsiimama individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario ar ūkinės bendrijos tikrojo nario asmeniniams poreikiams lėšų suma, kuri deklaruojama Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija) kaip su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos. Individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, taip pat ūkinės bendrijos tikrojo nario socialinio draudimo įmokų bazę sudaro individualios įmonės, mažosios bendrijos ar ūkinės bendrijos išsiimama individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario ar ūkinės bendrijos tikrojo nario asmeniniams poreikiams lėšų suma, kuri deklaruojama Valstybinei mokesčių inspekcijai kaip su

darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos, jeigu socialinio draudimo įmokas už šiuos asmenis yra sumokėjusi individuali įmonė ar mažoji bendrija, ar tikroji ūkinė bendrija, ar komanditinė ūkinė bendrija arba jie yra sumokėję įmokas kaip asmenys, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimą, arba jie yra asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnyje, jie yra laisvės atėmimo vietose ar jiems Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso nustatyta tvarka teismo nuosprendžiu yra paskirtos priverčiamosios stacionarinio stebėjimo medicinos priemonės ar auklėjamojo poveikio priemonės specializuotose psichikos sveikatos priežiūros įstaigose arba jiems yra paskirtos valstybinės socialinio draudimo senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensijos, su socialinio draudimo santykiais susijusios (socialinio draudimo) senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensijos kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, Europos ekonominės erdvės valstybėje, Šveicarijos Konfederacijoje ar šalyje, su kuria Lietuvos Respublika yra sudariusi tarptautinę sutartį dėl socialinės apsaugos taikymo, arba jeigu individualios įmonės savininkas, mažosios bendrijos narys ar ūkinės bendrijos narys yra ne vyresnis kaip 29 metų (taikoma už laikotarpį iki kalendorinių metų pabaigos, kai asmeniui sukanka 29 metai). Individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, taip pat ūkinės bendrijos tikrojo nario socialinio draudimo įmokų bazę sudaro kalendoriniais metais individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario ar ūkinės bendrijos tikrojo nario asmeniniams poreikiams išsiimama individualios įmonės, mažosios bendrijos ar ūkinės bendrijos lėšų suma, kuri deklaruojama Valstybinei mokesčių inspekcijai kaip su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos ir kuri kalendorinių metų mėnesį negali būti mažesnė kaip Vyriausybės patvirtinta minimalioji mėnesinė alga. Tuo atveju, jeigu asmuo yra individualios įmonės savininkas ir mažosios bendrijos narys, ir (ar) ūkinės bendrijos tikrasis narys arba kelių mažųjų bendrijų ar ūkinių bendrijų tikrasis narys, socialinio draudimo įmokas nuo minimaliosios mėnesinės algos apskaičiuoja draudėjas, kuris yra įregistruotas anksčiausiai. Šios nuostatos netaikomos, jeigu individuali įmonė, mažoji bendrija ar ūkinė bendrija turi bankrutuojančios arba bankrutavusios statusą, veiklos laikinai nevykdo ir yra tai deklaravusi Mokesčių administravimo įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka;

2) asmenų, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, socialinio draudimo įmokų bazę sudaro 50 procentų individualios veiklos apmokestinamųjų pajamų (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo, socialinio draudimo įmokų) suma. Ūkininkų ir jų partnerių socialinio draudimo įmokų bazę sudaro kiekvieno asmens žemės ūkio veiklos apmokestinamųjų pajamų (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo, socialinio draudimo įmokų) suma. Ūkininkų ir jų partnerių, kurių pajamos mokestiniu laikotarpiu

nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas ir šie asmenys nedeklaruoja individualios žemės ūkio veiklos pajamų, socialinio draudimo įmokų bazė laikoma 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų suma. Šeimynos dalyvių socialinio draudimo įmokų bazę sudaro šeimynos dalyvio išlaikymo pajamos, numatytos Šeimynų įstatyme.

4. Šio įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo minimaliosios mėnesinės algos.

5. Šio įstatymo 5 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų asmenų (išskyrus ūkininkus ir jų partnerius, šeimynų dalyvius) socialinio draudimo įmokų bazė, kurią privalo taikyti kiekvienas draudėjas, kalendoriniais metais negali būti didesnė negu praėjusių metų 28 VDU suma. Ūkininkų ir jų partnerių socialinio draudimo įmokų bazė kalendoriniais metais negali būti didesnė negu praėjusių metų 7 VDU suma.

6. Socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo socialinio draudimo įmokų bazės, nustatytos proporcingai veiklos vykdymo laikotarpiui, kai individualios įmonės, mažosios bendrijos, ūkinės bendrijos ar savarankiškai dirbantys asmenys vykdė veiklą ne visus mokestinius metus.

7. Pagal šį įstatymą, išskyrus šio straipsnio 5 dalį, draudžiamų asmenų socialinio draudimo įmokų bazė, kurią privalo taikyti kiekvienas draudėjas ir apdraustasis, skaičiuojant socialinio draudimo įmokas, kalendoriniais metais negali būti didesnė negu praėjusių metų 120 VDU. Nuo 2018 iki 2022 metų pagal šį įstatymą draudžiamų asmenų socialinio draudimo įmokų bazė, skaičiuojant socialinio draudimo įmokas, kiekvienais kalendoriniais metais mažinama 12 VDU. Nuo 2022 metų pagal šį įstatymą draudžiamų asmenų socialinio draudimo įmokų bazė, kurią privalo taikyti kiekvienas draudėjas ir apdraustasis, skaičiuojant socialinio draudimo įmokas, kalendoriniais metais negali būti didesnė negu praėjusių metų 60 VDU.

8. Socialinio draudimo įmokos, kurios per metus sumokėtos virš šio straipsnio 7 dalyje nustatytos ribos, grąžinamos apdraustiesiems ir draudėjams iki kitų metų gegužės 31 dienos.

11 straipsnis. Pajamos ir atvejai, kai socialinio draudimo įmokos neskaičiuojamos

1. Socialinio draudimo įmokos neskaičiuojamos nuo:

1) pašalpos, kurią apdraustajam asmeniui išmoka darbdavys mirus šio apdraustojo asmens sutuoktiniui, vaikams (įvaikiams), tėvams (įtėviams), taip pat stichinių nelaimių, gaisrų ir sprogimų atvejais, sumos, ne didesnės kaip 5 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos. Suma, nuo kurios neskaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, didinama tiek kartų, už kiek mirusių apdraustojo asmens šeimos narių, nurodytų šiame punkte, išmokama pašalpa;

2) pašalpos, kurią apdraustajam asmeniui mirus draudėjas išmoka jo sutuoktiniui, vaikams (įvaikiams) arba tėvams (įtėviams);

3) išmokų už buto nuomą, elektros, šilumos energiją, karštą ir geriamąjį vandenį, komunalines ir ryšių paslaugas, asmeninio transporto naudojimą, darbuotojų maitinimą, mokamų įstatymuose nustatyto dydžio ir nustatytais atvejais;

4) išmokų, skirtų komandiruočių išlaidoms atlyginti, neapmokestinamų gyventojų pajamų mokesčiu, ir komandiruočių išlaidų už asmenis, vykstančius į užsienį tarnybiniais reikalais, kai apmokamas tik vykimas ir grįžimas (iš jų vizos įforminimas, draudimas ligos atveju ir kitos būtinosios išlaidos, susijusios su valstybių sienų kirtimu), mokamų teisės aktuose nustatyto dydžio ir nustatytais atvejais;

5) įstatymų nustatytų išmokų turtinei žalai dėl asmens sužalojimo, susižalojimo ar jo sveikatos sutrikdymo arba maitintojo mirties atlyginti;

6) įmonių, įstaigų, organizacijų mokamų sumų už darbuotojų mokymą, kvalifikacijos tobulinimą, perkvalifikavimą. Prie šių sumų nepriskiriamos darbuotojui mokamos stipendijos ar kitos papildomos išmokos, susijusios su darbuotojų mokymu, kvalifikacijos tobulinimu ar perkvalifikavimu;

7) ligos išmokų, mokamų iš darbdavio lėšų už dvi pirmąsias ligos dienas;

8) delspinigių už pavėluotą išmokų, susijusių su darbo santykiais, mokėjimą;

9) draudėjo lėšų, sumokėtų už darbuotojų skiepimą nuo užkrečiamųjų ligų ir privalomą profilaktinį darbuotojų sveikatos patikrinimą;

10) teismų priteistos ir išieškotos sumos turtinei žalai, išskyrus negautas pajamas, ir neturtinei žalai atlyginti;

11) švietimo įstaigų studentų ir mokinių stipendijų, pašalpų ir kompensacijų, skirtų atlyginti kelionės ir mokymosi (studijų) užsienyje išlaidas, kurioms mokėti naudojamos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšos, Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių įstatymų nustatyta tvarka įsteigtų pelno nesiekiančių vienetų lėšos, jeigu stipendijos gavėjas nėra stipendiją mokančio vieneto dalyvis ar darbuotojas ir jeigu tokia stipendija nėra susijusi su stipendijos gavėjo šiems vienetams atliktais arba numatomais atlikti darbais, suteiktomis arba numatomomis suteikti paslaugomis;

12) kompensacijų, mokamų priimant arba perkeltant darbuotoją į kitoje vietovėje esantį darbą;

13) kompensacijų už darbuotojams priklausančių priemonių ar turto naudojimą;

14) kompensacijų, mokamų valstybės tarnautojų, deleguotų asmenų ar profesinės karo tarnybos karių sutuoktiniams ir vaikams (įvaikiams), išvykusiems į užsienį kartu su šiais asmenimis, išlaikyti;

15) su darbu užsienyje susijusių išlaidų kompensacijų, mokamų valstybės tarnautojams, deleguotiems asmenims ir profesinės karo tarnybos kariams, taip pat atstovybės darbuotojams, kurie yra atstovybės diplomatinio personalo ar administracinio techninio personalo nariai;

16) darbo užmokesčio, gauto iš tarptautinės ar Europos Sąjungos institucijos arba užsienio valstybių institucijos, jeigu nuo jo skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos pagal teisės aktus, kuriais vadovaudamasi institucijos moka darbo užmokestį;

17) darbuotojų naudai draudėjo mokamų draudimo įmokų už papildomąjį (savanoriškąjį) sveikatos draudimą, kai draudimo objektas yra apdraustojo asmens sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimas, kai jos per mokestinį laikotarpį neviršija 25 procentų per mokestinį laikotarpį darbuotojui apskaičiuotų su darbo santykiais susijusių pajamų;

18) draudimo įmokų, darbdavio mokamų draudimo įmonei už darbuotojų gyvybės, nelaimingų atsitikimų ar civilinės atsakomybės draudimą, kai draudimo sutartyje yra numatyta, kad įvykus draudžiamajam įvykiui draudimo suma bus išmokėta darbdaviui, o civilinės atsakomybės draudimo atveju – darbdaviui ar trečiajam asmeniui;

19) darbuotojo gautų iš darbdavio pajamų natūra vertės, neapmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą;

20) pensijų išmokų, mokamų iš įmonės pensijų fondų ar tam tikslui skirtų lėšų buvusiems darbuotojams;

21) draudimo įmokų, kurių mokėjimas privalomas pagal Lietuvos Respublikos įstatymus papildomam darbuotojo gyvybės ir sveikatos draudimui;

22) Darbo kodekso 147 straipsnyje numatyto vidutinio darbo užmokesčio, sumokamo atleistam iš darbo darbuotojui už uždelstą laiką, kai su darbuotoju delsiama atsiskaityti ne dėl darbuotojo kaltės;

23) kolektyvinio administravimo būdu autoriams ir gretutinių teisių subjektams mokamo atlyginimo už kūrinių ir gretutinių teisių objektų panaudojimą pagal suteiktas licencijas panaudoti kūrinius ar gretutinių teisių objektus, taip pat nuo autoriams ir gretutinių teisių subjektams mokamo kompensacinio atlyginimo už knygų panaudą bibliotekose, kūrinių atgaminimą reprografijos būdu ir kūrinių bei gretutinių teisių objektų atgaminimą asmeniniais tikslais, pajamų, gautų už perduotą ar pagal licencinę sutartį suteiktą teisę naudotis pramoninės nuosavybės objektu;

24) apskaičiuotos pardavimo pridėtinės vertės mokesčio sumos už patiektas prekes ir suteiktas paslaugas;

25) pagal pasirinkimo sandorius gaunamų akcijų, jeigu teisė į akcijas darbuotojams suteikiama ne anksčiau kaip po 3 metų.

2. Asmenys, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimą, ūkininkai ir jų partneriai socialinio draudimo įmokų gali nemokėti (tas laikotarpis neįskaitomas į socialinio draudimo stažą ir tuo laikotarpiu jie nėra laikomi apdraustais socialiniu draudimu), jeigu šie asmenys:

1) gauna (jiems yra paskirta) socialinio draudimo senatvės ar socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensiją, paskirtą pagal Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą;

2) gauna šalpos pensiją ar šalpos kompensaciją, išskyrus šalpos našlaičių pensiją, paskirtą pagal Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymą;

3) gauna su socialinio draudimo santykiais susijusią (socialinio draudimo) senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensiją iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės, Europos ekonominės erdvės valstybės, Šveicarijos Konfederacijos arba šalies, su kuria Lietuvos Respublika yra sudariusi tarptautinę sutartį dėl socialinės apsaugos taikymo;

4) yra laisvės atėmimo vietose arba jiems Baudžiamojo kodekso nustatyta tvarka teismo nuosprendžiu yra paskirtos priverčiamosios stacionarinio stebėjimo medicinos priemonės ar auklėjamojo poveikio priemonės specializuotose psichikos sveikatos priežiūros įstaigose;

5) yra draudžiami socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus;

6) yra sukakę socialinio draudimo senatvės pensijos amžių pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą.

3. Ūkininkai ir jų partneriai, kurių pajamos mokestiniu laikotarpiu nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas, socialinio draudimo įmokų gali nemokėti (tas laikotarpis neįskaitomas į socialinio draudimo stažą ir tuo laikotarpiu jie nėra laikomi apdraustais socialiniu draudimu), jeigu šie asmenys yra ne vyresni kaip 29 metų (taikoma už laikotarpį iki kalendorinių metų pabaigos, kai asmeniui sukanka 29 metai).

12 straipsnis. Socialinio draudimo įmokų mokėjimas

1. Draudėjo ir apdraustojo asmens socialinio draudimo įmokas į Fondą priskaičiuoja, išskaito ir moka draudėjas nuo tos dienos, kurią apdraustasis asmuo pradeda dirbti, neatsižvelgdamas į draudėjo įregistravimo Mokesčių mokėtojų registre datą. Už asmenis, nurodytus šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje, socialinio draudimo įmokas sumoka valstybės institucija, perkėjusi ar išsiuntusi valstybės tarnautoją į pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, tarptautinėje ar Europos Sąjungos institucijoje arba užsienio valstybės institucijoje, pasiuntusi dirbti į specialiąją misiją ar paskyrusi profesinės karo tarnybos karį atlikti

karo tarnybą Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, užsienio valstybės ar tarptautinėje karinėje arba gynybos institucijoje, taip pat asmenį delegavusi Lietuvos Respublikos deleguojančioji institucija ar Respublikos Prezidento kanceliarija. Socialinio draudimo įmokos mokamos iš institucijoms patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų. Už asmenis, gaunančius pajamas pagal autorines sutartis, taip pat už asmenis, gaunančius pajamas iš sporto ir (ar) atlikėjo veiklos (šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalis ir 5 straipsnio 1 dalis), draudėjo ir apdraustojo asmens socialinio draudimo įmokas į Fondą priskaičiuoja, išskaito ir sumoka draudėjas atitinkamo atlygio išmokėjimo dieną, kuri yra laikoma asmens socialinio draudimo pradžios data. Už meno kūrėjo statusą turinčius asmenis, nurodytus šio įstatymo 6 straipsnio 7 dalyje, socialinio draudimo įmokas į Fondą Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka ir terminais priskaičiuoja Fondo valdyba, o sumoka Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nurodytas valstybės biudžeto asignavimų valdytojas iš Meno kūrėjų socialinės apsaugos programos Vyriausybės nustatyta tvarka.

2. Priskaičiuotas socialinio draudimo įmokas draudėjas sumoka ne vėliau kaip iki kito mėnesio 15 dienos, išskyrus šiame įstatyme nustatytus atvejus.

3. Žemės ūkio bendrovės, žemės ūkio kooperatyvai ir ūkininkai socialinio draudimo įmokas į Fondą gali sumokėti iš anksto draudėjo ir Fondo valdybos teritorinio skyriaus pasirašytose sutartyse nustatytu laiku, bet ne vėliau kaip iki lapkričio 15 dienos. Kalendoriniais metais gali būti pasirašyta tik atsiskaitymo už einamuosius kalendorinius metus sutartis.

4. Šio įstatymo 5 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokos mokamos taip: individualios įmonės moka įmokas už šių įmonių savininkus, mažosios bendrijos – už jų narius, tikrosios ūkinės bendrijos ir komanditinės ūkinės bendrijos – už jų tikruosius narius, šeimos – už šeimos dalyvius nuo individualios įmonės, mažosios bendrijos, bendrijos ar šeimos įregistravimo Juridinių asmenų registre dienos, kiti savarankiškai dirbantys asmenys jiems priklausančias mokėti socialinio draudimo įmokas moka į Fondo lėšų sąskaitą nuo veiklos vykdymo pradžios iki veiklos pabaigos. Verslo liudijimus turintys asmenys socialinio draudimo įmokas sumoka už verslo liudijimo galiojimo laiką.

5. Individualių įmonių savininkų, mažųjų bendrijų narių, ūkinių bendrijų tikrųjų narių, ūkininkų ir jų partnerių bei šeimos dalyvių socialinio draudimo įmokos mokamos kartą per mėnesį ne vėliau kaip iki einamojo mėnesio paskutinės dienos. Kiti šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys turi teisę skaičiuoti ir mokėti socialinio draudimo įmokas avansu ir mokėti jas kartą per mėnesį ne vėliau kaip iki einamojo mėnesio paskutinės dienos. Ūkininkų ir jų partnerių mėnesio socialinio draudimo įmokos apskaičiuojamos ir sumokamos nuo jų pačių

pasirinktos sumos. Ūkininkų ir jų partnerių, kurių pajamos mokestiniu laikotarpiu nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas ir kurie nedeklaruoja individualios žemės ūkio veiklos pajamų, mėnesio socialinio draudimo įmokos apskaičiuojamos ir sumokamos nuo Vyriausybės partvirtintos minimaliosios mėnesinės algos. Socialinio draudimo įmokos (sumokėtų įmokų ir mokėtinų įmokų sumų skirtumas), kai jų bazė priklauso nuo asmens pajamų, gautų praėjusiais metais, turi būti sumokėtos iki metinės pajamų mokesčio deklaracijos pateikimo Valstybinei mokesčių inspekcijai termino paskutinės dienos.

6. Asmenys, ketinantys įsigyti verslo liudijimus trumpesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui, privalo iš anksto sumokėti socialinio draudimo įmokas už visą verslo liudijimo galiojimo laikotarpį. Asmenys, įsigiję verslo liudijimus 3 mėnesių ar ilgesniam laikotarpiui, socialinio draudimo įmokas moka kartą per ketvirtį ne vėliau kaip iki kito ketvirčio pirmo mėnesio 15 dienos. Tuo atveju, kai sumokėjusiam socialinio draudimo įmokas asmeniui verslo liudijimas neišduodamas arba už išduotą verslo liudijimą grąžinama susidariusi pajamų mokesčio permoka, socialinio draudimo įmokų suma grąžinama asmeniui arba įskaitoma į būsimąjį laikotarpį Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatytais atvejais ir tvarka.

7. Šio įstatymo 6 straipsnio 2–6 ir 10 dalyse nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokas valstybės biudžeto lėšomis sumoka Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme nurodyti valstybės biudžeto asignavimų valdytojai.

8. Asmenys, nurodyti šio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje, socialinio draudimo įmokas moka į Fondo lėšų sąskaitą. Socialinio draudimo įmokų dydis nustatomas sutartyse, sudaromose Vyriausybės nustatyta tvarka.

9. Socialinio draudimo įmokų mokėjimo tvarka nustatoma Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse.

13 straipsnis. Pranešimų apie apskaičiuotas socialinio draudimo įmokas pateikimas ir saugojimas

1. Socialinio draudimo įmokoms ir socialinio draudimo išmokoms teisingai priskaičiuoti Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registre yra kaupiami duomenys apie apdraustuosius asmenis, jų draudėjus ir socialinio draudimo išmokų gavėjus. Šių duomenų kaupimo ir naudojimo tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

2. Draudėjai privalo pateikti socialinio draudimo pranešimus ir kitus dokumentus, reikalingus draudžiamosioms pajamoms, socialinio draudimo įmokoms, išmokoms ir socialinio

draudimo stažui apskaičiuoti. Draudėjo teikiamų socialinio draudimo pranešimų duomenys apie apdraustiesiems asmenims apskaičiuotas draudžiamųjų pajamų sumas ir socialinio draudimo įmokas neįrašomi į Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registrą, kai draudėjas veiklos nevykdo. Laikoma, kad draudėjas veiklos nevykdo, kai:

- 1) socialinio draudimo įmokų nesumoka 3 mėnesius iš eilės ir ilgiau ir
- 2) nesikreipia dėl socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo sumokėjimo atidėjimo arba įmokų įsiskolinimo sumokėjimas neatidedamas, ir
- 3) draudėjas (draudėjo – juridinio asmens valdymo organų nariai) nėra randamas jo nurodytais ar Juridinių asmenų registre nurodytais adresais arba Fondo administravimo įstaigų reikalavimu draudėjas nepateikia veiklą įrodančių dokumentų.

3. Nustačius, kad draudėjas veiklos nevykdo, pagal šio draudėjo teiktus socialinio draudimo pranešimus duomenys apie apdraustiesiems asmenims apskaičiuotas draudžiamųjų pajamų sumas ir socialinio draudimo įmokas į Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registrą nėra įrašomi nuo draudėjo veiklos nevykdymo pradžios. Šie duomenys gali būti įrašomi nuo to momento, kai išnyko aplinkybės, dėl kurių buvo nustatyta, kad draudėjas veiklos nevykdo. Apdraustieji asmenys yra informuojami apie jiems apskaičiuotų draudžiamųjų pajamų sumų ir socialinio draudimo įmokų neįrašymą į Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registrą. Pagal veiklos nevykdančio draudėjo teiktus socialinio draudimo pranešimus duomenys apie apdraustajam asmeniui apskaičiuotas draudžiamųjų pajamų sumas ir socialinio draudimo įmokas į Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registrą įrašomi, jeigu apdraustasis asmuo įrodo, kad sumos, nuo kurių priskaičiuotos draudžiamosios pajamos, yra jam apskaičiuotos už darbo funkcijų vykdymą. Šie duomenys gali būti įrašomi už laikotarpį, kuriuo apdraustasis asmuo įrodė sumų, nuo kurių priskaičiuotos draudžiamosios pajamos, gavimą už darbo funkcijų vykdymą. Draudėjo veiklos nevykdymo nustatymo tvarką, apdraustojo asmens sumų, nuo kurių priskaičiuotos draudžiamosios pajamos, gavimą už darbo funkcijų vykdymą įrodinėjimo tvarką, socialinio draudimo pranešimų ir kitų dokumentų formas, jų pateikimo, apdraustųjų asmenų informavimo apie jiems apskaičiuotų draudžiamųjų pajamų sumų ir socialinio draudimo įmokų neįrašymą bei duomenų įrašymo į Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registrą terminus ir tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

4. Visos socialinio draudimo išmokos skaičiuojamos remiantis Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registro duomenimis.

14 straipsnis. Socialinio draudimo išmokos

Socialinio draudimo išmokos – tai Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme bei Nedarbo socialinio draudimo įstatyme numatytos išmokos.

III SKYRIUS

DRAUDĖJŲ, APDRAUSTŲJŲ ASMENŲ, SOCIALINIO DRAUDIMO IŠMOKŲ IR KITŲ IŠMOKŲ, KURIŲ MOKĖJIMAS PAVESTAS FONDO VALDYBOS TERITORINIAMS SKYRIAMS, GAVĖJŲ TEISĖS, PAREIGOS IR ATSAKOMYBĖ

15 straipsnis. Teisė gauti informaciją

1. Draudėjai, apdraustieji asmenys, socialinio draudimo išmokų ir kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, gavėjai turi teisę gauti apie juos Fondo valdybos informacinėje sistemoje sukaupią informaciją. Fondo valdyba savo iniciatyva Fondo valdybos nustatyta tvarka ir periodiškumu teikia informaciją asmeniui apie jo socialinį draudimą.

2. Informacija apie draudėją, apdraustąjį asmenį, socialinio draudimo išmokos arba kitos išmokos, kurios mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, gavėją gali būti pateikta kitiems asmenims tik esant rašytiniam ar jam prilyginamam draudėjo, apdraustojo asmens arba išmokos gavėjo sutikimui arba jo prašymui, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje ir kituose įstatymuose nustatytus atvejus, kai draudėjo, apdraustojo asmens arba išmokų gavėjo sutikimo nereikia. Informacijos pateikimo tvarką nustato Fondo valdybos direktorius.

3. Vieši yra šie draudėjo duomenys:

- 1) draudėjo kodas, jo suteikimo ir pabaigos datos;
- 2) draudėjo apdraustųjų asmenų skaičius;
- 3) draudėjo socialinio draudimo įmokų, baudų, delspinigių, palūkanų skola;
- 4) draudėjo, kurio apdraustųjų asmenų skaičius yra didesnis negu 3, apdraustiesiems asmenims apskaičiuotų pajamų, nuo kurių turi būti priskaičiuotos socialinio draudimo įmokos, vidurkis;
- 5) draudėjo, kurio apdraustųjų asmenų skaičius yra didesnis negu 3, priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų suma.

4. Teikiant šio straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodytą informaciją, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 21 straipsnio 3 dalis netaikoma.

5. Fondo valdybos informacinės sistemos duomenų teikimo už atlyginimą atvejus ir atlyginimo dydį nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

16 straipsnis. Duomenų apie draudėjus, apdraustuosius asmenis, socialinio draudimo išmokų ir kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, gavėjus tvarkymas

Duomenys apie draudėją, apdraustąjį asmenį, socialinio draudimo išmokos arba kitos išmokos, kurios mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, gavėją, pateikti Fondo administravimo įstaigoms, turi būti tvarkomi vadovaujantis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus šiame įstatyme nustatytas išimtis.

17 straipsnis. Draudėjų pareigos

1. Visi draudėjai privalo registruotis pas atitinkamą vietos mokesčių administratorių (registro tvarkymo įstaigą) Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka, išskyrus draudėjus, kuriems taikomas automatinis draudėjų registravimas.

2. Draudėjai privalo teisingai ir laiku apskaičiuoti bei mokėti socialinio draudimo įmokas pagal tarifus ir terminus, nustatytus šiame ir kituose įstatymuose.

3. Draudėjai privalo atitinkamam vietos mokesčių administratoriui (registro tvarkymo įstaigai) ir Fondo administravimo įstaigoms šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka pateikti teisingus duomenis apie save ir apdrautuosius asmenis.

18 straipsnis. Apdraustųjų asmenų ir socialinio draudimo išmokų ar kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, gavėjų pareigos

Apdraustieji asmenys, socialinio draudimo išmokų ir kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, gavėjai socialinį draudimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka privalo laiku pateikti Fondo administravimo įstaigoms teisingą informaciją, reikalingą socialiniam draudimui vykdyti ir išmokoms mokėti.

19 straipsnis. Atsakomybė už ne laiku ir neteisingą socialinio draudimo įmokų mokėjimą

1. Už pavėluotai į Fondą pervestas socialinio draudimo įmokas skaičiuojami delspinigiai. Delspinigiai pradedami skaičiuoti nuo kitos dienos po to, kai socialinio draudimo įmokos turėjo

būti sumokėtos, ir baigiami skaičiuoti socialinio draudimo įmokų sumokėjimo dieną įskaitytinai. Delspinigiai negali būti skaičiuojami ilgiau kaip 180 dienų nuo teisės priverstinai išieškoti socialinio draudimo įmokas atsiradimo dienos. Delspinigių dydį ir jo apskaičiavimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos finansų ministras (toliau – finansų ministras).

2. Jeigu patikrinimo metu nustatoma, kad socialinio draudimo įmokos neteisėtai sumažintos, priskaičiuojama trūkstama socialinio draudimo įmokų suma ir skiriama 50 procentų šios sumos dydžio bauda. Šiuo atveju delspinigiai, numatyti šio straipsnio 1 dalyje, neskaičiuojami. Jeigu draudėjas pastebėjo, kad priskaičiavo per mažas socialinio draudimo įmokas, bet iki datos, nurodytos pavedime patikrinti draudėją (jeigu pavedimo nėra, – iki tikrinimo pradžios), klaidas savanoriškai ištaisė, sumokėjo trūkstamą socialinio draudimo įmokų sumą, pateikė patikslintus socialinio draudimo pranešimus ir informavo apie apdraustųjų asmenų draudžiamąsias pajamas, bauda už padarytą pažeidimą neskiriama. Šiuo atveju delspinigiai skaičiuojami šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka.

3. Fondo valdyba, o šio įstatymo 34 straipsnio 16 punkte numatytais atvejais jos teritorinis skyrius Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka gali atidėti socialinio draudimo įmokų į Fondą įsiskolinimo mokėjimą iki vieno metų ir leisti sumokėti atidėtą sumą pagal draudėjo ir Fondo administravimo įstaigos suderintą įsiskolinimo grąžinimo grafiką, kuris negali būti ilgesnis negu 4 metai. Pažeidus mokėjimo grafiką, vykdomas socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo išieškojimas priverstine tvarka.

4. Fondo valdyba, o šio įstatymo 34 straipsnio 16 punkte numatytais atvejais jos teritorinis skyrius Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka gali atidėti delspinigių, priskaičiuotų draudėjams už pavėluotai pervestas socialinio draudimo įmokas, išieškojimą iki vieno metų ir leisti sumokėti atidėtą sumą pagal draudėjo ir Fondo administravimo įstaigos suderintą įsiskolinimo grąžinimo grafiką, kuris negali būti ilgesnis negu 4 metai. Pažeidus mokėjimo grafiką, vykdomas delspinigių išieškojimas priverstine tvarka.

5. Fondo administravimo įstaigos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka gali atleisti draudėją nuo:

1) priskaičiuotų delspinigių mokėjimo, jeigu draudėjas įrodo, kad priskaičiavo per mažas socialinio draudimo įmokas ar negalėjo laiku sumokėti priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų dėl aplinkybių, kurios nepriklausė nuo jo valios ir kurių jis nenumatė ir negalėjo numatyti;

2) paskirtų baudų mokėjimo, jeigu draudėjas įrodo, kad priskaičiavo per mažas socialinio draudimo įmokas dėl aplinkybių, kurios nepriklausė nuo jo valios ir kurių jis nenumatė ir negalėjo numatyti.

6. Fondo administravimo įstaigos gali atidėti baudų išieškojimą iki vieno metų, nustatydamos baudos mokėjimo grafiką Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka, kuris negali būti ilgesnis negu 4 metai. Pažeidus mokėjimo grafiką, vykdomas baudų išieškojimas priverstine tvarka.

7. Į Fondą nesumokėtų draudėjų ir apdraustųjų asmenų socialinio draudimo įmokų ir priskaičiuotų delspinigių, palūkanų bei baudų priverstinio išieškojimo senaties terminas yra 5 metai. Už laiku nesumokėtų įmokų, delspinigių ir baudų skolos sumokėjimo atidėjimo laikotarpį mokamos palūkanos, kurių dydį nustato finansų ministras Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka. Laiku nesumokėjus skolos pagal draudėjo ir Fondo administravimo įstaigos suderintą įsiskolinimo grąžinimo grafiką, skaičiuojamos padidintos palūkanos. Padidintos palūkanos skaičiuojamos iki tos dienos, kol atitinkamos sumos yra sumokamos (įskaitomos). Padidintų palūkanų dydis yra lygus delspinigių už laiku nesumokėtas įmokas dydžiui.

8. Teisė priverstinai išieškoti įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas atsiranda nuo kitos dienos, kai socialinio draudimo įmokos, delspinigiai, palūkanos ir baudos turėjo būti sumokėti. Priverstinio išieškojimo senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo teisės priverstinai išieškoti laiku nesumokėtus socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas atsiradimo dienos. Priverstinio išieškojimo senaties terminas taikomas visoms socialinio draudimo įmokų skoloms, neatsižvelgiant į jų atsiradimo momentą (taip pat ir toms socialinio draudimo įmokų skoloms, kurios atsirado iki šio įstatymo įsigaliojimo).

9. Suėjus laiku nesumokėtų socialinio draudimo įmokų priverstinio išieškojimo senaties terminui, pasibaigia ir su jomis susijusių priskaičiuotų delspinigių, palūkanų ir (ar) baudų priverstinio išieškojimo senaties terminas.

10. Šio įstatymo 20 straipsnyje nurodytais būdais pradėjus laiku nesumokėtų socialinio draudimo įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų priverstinio išieškojimo procedūras, jų vykdymas gali būti tęsiamas, nepaisant to, kad jų vykdymo metu pasibaigia jų priverstinio išieškojimo senaties terminas. Kai priimamas sprendimas atidėti socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo sumokėjimo, delspinigių išieškojimo ar baudų sumokėjimo laiką, priverstinio išieškojimo senaties terminas nutraukiamas. Tokiu atveju nutrauktas priverstinio išieškojimo senaties terminas tęsiamas nuo to momento, kai nutraukiama sutartis arba panaikinamas sprendimas, kuriais atitinkamos sumos sumokėjimas ar išieškojimas buvo atidėtas. Pasibaigus socialinio draudimo įmokų skolų priverstinio išieškojimo senaties terminui, Fondo administravimo įstaigos neturi teisės imtis jokių šių įmokų, su jomis susijusių priskaičiuotų delspinigių, baudų ar palūkanų išieškojimo veiksmų.

11. Duomenys apie draudžiamąsias pajamas ir socialinio draudimo įmokas gali būti tikslinami už ne ilgesnį kaip 5 metų laikotarpį nuo draudėjo kreipimosi dienos. Pagal apdraustojo asmens prašymą duomenys apie draudžiamąsias pajamas ir socialinio draudimo įmokas, draudėjui sumokėjus už apdraustąjį asmenį priklausančias socialinio draudimo įmokas, tikslinami netaikant 5 metų termino. Šis terminas taip pat netaikomas, kai į Fondą pervedamos lėšos už asmens įgytas pensines teises iš Europos Sąjungos institucijų pensijų sistemos pagal Lietuvos Respublikos Europos Sąjungos institucijų darbuotojų ir Europos Parlamento narių pensinių teisių išsaugojimo ir perkėlimo įstatymą, taip pat kai duomenys tikslinami dėl Europos Sąjungos reglamentų, koordinuojančių socialinės apsaugos sistemas, arba tarptautinių sutarčių nuostatų, reglamentuojančių asmeniui taikytiną socialinio draudimo teisę, taikymo.

12. Draudėjas, prieš pateikdamas patikslintus duomenis apie apdraustųjų asmenų didesnes pajamas už praėjusį laikotarpį, privalo sumokėti į Fondą trūkstamus socialinio draudimo įmokas ir delspinigius pagal tuo laikotarpiu galiojusius dydžius. Jeigu dėl draudėjo patikslintų duomenų apdraustųjų asmenų draudžiamosios pajamos už praėjusį laikotarpį mažėja ir pagal mažintinas draudžiamąsias pajamas apdraustiesiems asmenims jau yra apskaičiuotos ir išmokėtos socialinio draudimo išmokos, susidariusi socialinio draudimo išmokų permoka mažinama socialinio draudimo įmokų permokos suma. Likusi socialinio draudimo įmokų permokos suma įskaitoma kaip socialinio draudimo įmokų už būsimus laikotarpius suma arba, gavus draudėjo prašymą, jam grąžinama.

13. Tikrinant priskaičiuoti socialinio draudimo įmokos, baudos ir delspinigiai turi būti sumokėti Mokesčių administravimo įstatymo nustatytais terminais.

14. Kai draudėjas pavėluotai sumoka patikrinimo akte nurodytas papildomai priskaičiuotas socialinio draudimo įmokas, delspinigiai skaičiuojami nuo kitos dienos po to, kai įsigalioja Valstybinės mokesčių inspekcijos sprendimas dėl patikrinimo akto tvirtinimo.

20 straipsnis. Socialinio draudimo įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų priverstinio išieškojimo būdai

1. Fondo valdybos teritoriniai skyriai laiku nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas gali išieškoti priverstine tvarka tokiais būdais:

1) duodami nurodymą kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas nurašyti iš draudėjo ar draudėjo skolininko, praleidusio skolos grąžinimo draudėjui terminą, sąskaitos, o patikrinimo metu surinktų dokumentų ir kitų įrodymų pagrindu nustačius, kad draudėjo piniginių sumos yra pas kitus draudėjus, – ir iš tokių draudėjų sąskaitų kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 754 straipsnyje nustatyta tvarka;

2) duodami nurodymą skolininko darbdaviui, pensijos, stipendijos, pašalpos ar kitos išmokos mokėtojui išieškoti nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas į Fondą;

3) duodami nurodymą kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai laiku nesumokėtus socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas nurašyti iš draudėjo ar draudėjo skolininko, praleidusio skolos grąžinimo draudėjui terminą, o patikrinimo metu surinktų dokumentų ir kitų įrodymų pagrindu nustatčius, kad draudėjo piniginės sumos yra pas kitus draudėjus, – ir iš tokių draudėjų indėlių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje ir priklausančių palūkanų;

4) inicijuodami bankroto bylų iškėlimą.

2. Vykdam išieškojimą šio straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktuose nurodytais būdais, draudėjas padengia šių procedūrų administravimo išlaidas.

3. Fondo valdybos teritoriniai skyriai skolos išieškojimui užtikrinti gali:

1) duoti nurodymus Lietuvos Respublikos kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoms nutraukti pinigų išdavimą bei pervedimą iš draudėjų ar draudėjų skolininkų, praleidusių skolos grąžinimo draudėjui terminą, sąskaitų, o patikrinimo metu surinktų dokumentų ir kitų įrodymų pagrindu nustatčius, kad draudėjo piniginės sumos ar kitas turtas yra pas kitus draudėjus, – ir iš tokių draudėjų sąskaitų, jeigu draudėjai skolingi ir nemoka socialinio draudimo įmokų ilgiau kaip 3 mėnesius;

2) kreiptis dėl draudėjo ar draudėjo skolininko, praleidusio skolos grąžinimo draudėjui terminą, turto, o patikrinimo metu surinktų dokumentų ir kitų įrodymų pagrindu nustatčius, kad draudėjo piniginės sumos yra pas kitą draudėją, – ir tokio draudėjo turto priverstinės hipotekos ar įkeitimo įregistravimo Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka;

3) areštuoti draudėjo ar draudėjo skolininko, praleidusio skolos grąžinimo draudėjui terminą, turtą, o patikrinimo metu surinktų dokumentų ir kitų įrodymų pagrindu nustatčius, kad draudėjo piniginės sumos yra pas kitą draudėją, – ir tokio draudėjo turtą, jeigu Fondui nesumokėti socialinio draudimo įmokos, baudos, palūkanos ir (ar) delspinigiai.

4. Fondo valdybos teritoriniai skyriai įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų išieškojimą gali perduoti antstoliams.

5. Jeigu nėra galimybės išieškoti nesumokėtus socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas iš individualios įmonės, tikrosios ūkinės bendrijos ar komanditinės ūkinės bendrijos, nesumokėti socialinio draudimo įmokos, delspinigiai, palūkanos ir baudos gali būti išieškomi iš individualios įmonės savininko, tikrosios ūkinės bendrijos ar komanditinės ūkinės bendrijos tikrųjų narių ar narių turto ir šiuo turtu gali būti užtikrinimas skolos išieškojimas.

6. Kai draudėjo skolininkui ar kitiems draudėjams, pas kuriuos yra draudėjo piniginės sumos, taikomos šio straipsnio 1 ir 3 dalyse numatytos skolos išieškojimo ir išieškojimo užtikrinimo priemonės, sumos (turto dalis), dėl kurių atliekami atitinkami veiksmai, negali viršyti atitinkamai draudėjo skolininko skolos draudėjui dydžio ar kito draudėjo turimos draudėjo pinigų sumos (kito turimo draudėjo turto (dalies) vertės). Vykdamas šio straipsnio 1 ir 3 dalyse numatytą draudėjo skolininko skolos išieškojimą *mutatis mutandis* taikomos Civilinio proceso kodekso 688 straipsnio nuostatos.

21 straipsnis. Atsakomybė už Fondui padarytą žalą

1. Juridiniai ir fiziniai asmenys, dėl kurių kaltės Fondo administravimo įstaigos neteisėtai išmokėjo apdraustiesiems asmenims tam tikras išmokas arba kurių neteisėtais (kaltais) veiksmais buvo padaryta kitokia turtinė žala Fondui, privalo tą žalą atlyginti įstatymų nustatyta tvarka.

2. Jeigu socialinio draudimo išmokos ar kitos išmokos, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, neteisėtai išmokėtos dėl jų gavėjų kaltės, susidariusi permoka Fondo valdybos teritorinio skyriaus direktoriaus arba jo pavaduotojo sprendimu išieškoma iš bet kurios gavėjo gaunamos socialinio draudimo išmokos, mokamos tam asmeniui iš Fondo lėšų ir (ar) bet kurios kitos išmokos, kurios mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams. Išieškomos sumos dydis per mėnesį negali viršyti 50 procentų gavėjui priklausančios socialinio draudimo išmokų ir kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, sumos. Jeigu asmuo jokių socialinio draudimo išmokų ar kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, negauna, permoka išieškoma teismo tvarka.

3. Kai draudėjui patikslinus duomenis apie asmens draudžiamąsias pajamas už praėjusį laikotarpį susidaro socialinio draudimo išmokų permoka, ji iš draudėjo taip pat gali būti išieškoma šio įstatymo 20 straipsnyje nustatytais būdais.

IV SKYRIUS

SOCIALINIO DRAUDIMO FINANSAI IR TURTAS

22 straipsnis. Fondo finansai ir į Fondo apskaitą įtrauktas turtas

1. Fondo finansų pagrindą sudaro savarankiškas Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas, neįtraukiamas į valstybės, savivaldybių ir kitus biudžetus. Fonde sudaromas Socialinio draudimo rezervinis fondas.

2. Į Fondo apskaitą yra įtraukiamos materialiosios, nematerialiosios ir finansinės vertybės, įgytos Fondo lėšomis ar gautos iš kitų subjektų neatlygintinai. Šis turtas yra valstybės

nuosavybė. Jį patikėjimo teise valdo, naudoja ir juo disponuoja Fondo administravimo įstaigos Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nustatyta tvarka. Lėšos, gautos už Fondo turto nuomą, taip pat lėšos, gautos pardavus Fondo turtą, atskaičius teisės aktuose numatytas turto saugojimo, pardavimo išlaidas (atlygį), pervedamos į Fondo biudžetą.

3. Fondo konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio sudėtį, jo sudarymo reikalavimus nustato Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas. Fondo biudžeto sudarymą, vykdymą, Fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio sudėtį ir jo sudarymo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės.

4. Į Fondo lėšų sąskaitas negali būti nukreiptas:

- 1) bet koks išieškojimas, išskyrus atvejus, kai Fondas teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais neįvykdo arba netinkamai įvykdo savo įsipareigojimus pagal arbitražo ar teismo sprendimus, kuriais iš Fondo priteistos mokėtinos sumos turtinei ir neturtinei žalai atlyginti;
- 2) bet kokių laikinųjų apsaugos priemonių taikymas.

23 straipsnis. Fondo biudžeto ir valstybės biudžeto santykiai

1. Socialinio draudimo pensijų bendroji dalis finansuojama valstybės biudžeto lėšomis. Pereinamuoju laikotarpiu, iki tol, kol bendrosios dalies finansavimas bus visiškai perduotas valstybės biudžetui, socialinio draudimo pensijų bendroji dalis (iki 2017 m. gruodžio 31 d. – pagrindinė socialinio draudimo pensijos dalis) finansuojama ir Fondo biudžeto lėšomis. 2017 m. socialinio draudimo įmokos tarifas pagrindinei pensijos daliai finansuoti mažinamas 1 procentu, 2018 m. ir kitais metais valstybės biudžeto asignavimų socialinio draudimo pensijos bendrajai daliai finansuoti dydžiai nustatomi tik įvertinus įtaką valdžios sektoriaus finansų tvarumui, kuris užtikrinamas laikantis nacionaliniais ir Europos Sąjungos teisės aktais reglamentuojamų fiskalinės drausmės taisyklių.

2. Apskaičiuojant pensijų socialinio draudimo įmokos dydį, įvertinami asignavimai iš valstybės biudžeto, kurie skiriami socialinio draudimo pensijos bendrajai daliai finansuoti.

3. Valstybės biudžeto asignavimų Fondo biudžetui, įskaitant asignavimus socialinio draudimo pensijos bendrajai daliai finansuoti, dydžiai nustatomi Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymu.

4. Asignavimai iš valstybės biudžeto gali būti skiriami, kai dėl Seimo ar Vyriausybės priimtų teisės aktų padidėja kurios nors socialinio draudimo rūšies išlaidos arba sumažėja pajamos, o socialinio draudimo įmokų tarifai šiai socialinio draudimo rūšiai nekeičiami arba keičiami nepakankamu dydžiu.

5. Asignavimai iš valstybės biudžeto ar kitų valstybės piniginių išteklių gali būti skiriami išlaidoms, susijusioms su pensijų sistemos reforma, kompensuojant socialinio draudimo įmokų sumas, pervedamas į pensijų kaupimo bendrovių valdomus pensijų fondus.

24 straipsnis. Fondo administravimo įstaigų santykiai su kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigomis ir kitomis įstaigomis, įmonėmis ir organizacijomis

1. Lietuvos Respublikoje veikiančios kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigos ir kitos įstaigos, įmonės ar organizacijos Fondo lėšų apyvartos operacijas atlieka nemokamai.

2. Kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaiga Fondo administravimo įstaigos nurodymą nurašyti iš šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje asmens atidarytos sąskaitos laiku nesumokėtus socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas privalo įvykdyti per Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatyme nustatytą mokėjimo nurodymo įvykdymo terminą. Kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaiga Fondo administravimo įstaigos nurodymą nurašyti iš šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje esančio asmens indėlio su priklausančiomis palūkanomis nesumokėtus socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas privalo įvykdyti pagal pirmą indėlininko pareikalavimą arba suėjus indėlio terminui. Fondo administravimo įstaigos nurodymas nurašyti iš šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytos asmens sąskaitos nesumokėtus socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas turi būti priimamas bei vykdomas ir tada, kai draudėjo ar draudėjo skolininko sąskaitoje nėra pinigų ar yra mažesnė negu nurašytina pinigų suma. Tokiu atveju nurašymas turi būti atliekamas dalimis tol, kol iš draudėjo ar draudėjo skolininko sąskaitos bus nurašyta visa nurodyta suma. Fondo administravimo įstaigos nurodymas nurašyti iš šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje esančio asmens indėlio su priklausančiomis palūkanomis laiku nesumokėtus socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas turi būti priimamas bei vykdomas ir tada, kai draudėjo ar draudėjo skolininko indėlio suma yra mažesnė negu nurašytina pinigų suma. Tokiu atveju nurodymas nurašyti laiku nesumokėtus socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas įvykdomas tokia dalimi, kokio dydžio yra asmens indėlis kartu su priklausančiomis palūkanomis. Fondo administravimo įstaigos sumažina nurodyme, kuris jau

pateiktas kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai, numatytą nurašyti sumą, jeigu laiku nesumokėti socialinio draudimo įmokos, neginčytini delspinigiai, neginčytinos palūkanos ir neginčijamos baudos iš dalies padengiami kitokiu būdu. Šiuo atveju Fondo administravimo įstaigos apie reikalavimo sumažinimą nedelsdamos praneša kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai, o ši pateiktą nurodymą vykdo patikslindama sumas.

3. Fondo administravimo įstaigos nurodymai priverstine tvarka nurašyti nesumokėtus socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas iš draudėjo ar draudėjo skolininko sąskaitos vykdomi Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

4. Tuo atveju, jeigu Fondo administravimo įstaiga, pateikdama kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai nurodymą apriboti asmens teisę disponuoti lėšomis, esančiomis šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje asmens atidarytoje sąskaitoje, nurodo, kad asmuo gali vykdyti tam tikras operacijas su jo sąskaitoje esančiomis lėšomis, turi būti nurodyta konkreti lėšų suma, kuri per vieną kalendorinį mėnesį gali būti panaudota mokėjimams atlikti.

5. Po išmokos gavėjo mirties nepagrįstai į mirusio asmens sąskaitą kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje pervestos socialinio draudimo išmokos ar kitos išmokos, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, gali būti išieškomos Fondo valdybos teritorinio skyriaus direktoriaus nurodymu nurašyti permokėtas socialinio draudimo išmokų ar kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, sumas iš mirusio asmens sąskaitoje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje esančių lėšų. Jeigu mirusio asmens sąskaitoje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje esančių lėšų suma yra mažesnė negu nepagrįstai į mirusio asmens sąskaitą kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje pervestos socialinio draudimo išmokos ar kitos išmokos, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, suma, likusi negrąžinta sumos dalis išieškoma teisės aktų nustatyta tvarka.

25 straipsnis. Fondo valdybos santykiai su fondais

1. Fondo valdyba Sveikatos draudimo įstatymo nustatytas ir gautas privalomojo sveikatos draudimo įmokas, taip pat papildomai išieškotas privalomajam sveikatos draudimui priklausančias draudimo įmokas Sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka perveda į Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Valstybinė ligonių kasa) Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto sąskaitą. Fondo valdyba atsiskaitymus su Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetu gali vykdyti Sveikatos draudimo įstatymo nustatyto dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokų ir iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto finansuojamų sveikatos priežiūros įstaigų socialinio draudimo įmokų tarpusavio įskaitymais.

2. Fondo valdyba kaupiamąsias pensijų įmokas pensijų kaupimo bendrovių valdomiems pensijų fondams perveda Pensijų kaupimo įstatymo nustatytais terminais ir tvarka.

3. Fondo valdyba nedarbo socialinio draudimo lėšas Užimtumo įstatymo nustatytoms aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms įgyvendinti Vyriausybės ar jos įgalios institucijos nustatytais terminais ir tvarka perveda Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai (toliau – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija) Užimtumo fondui sudaryti. Nedarbo socialinio draudimo lėšų Užimtumo įstatymo nustatytoms aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms įgyvendinti dydis nustatomas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymu.

4. Už įmokų surinkimą ir pervedimą į fondus pensijų kaupimo bendrovės, Privalomojo sveikatos draudimo fondas ir Užimtumo fondas moka Fondo valdybai Fondo veiklos sąnaudų kompensacijas. Šių kompensacijų apskaičiavimo ir mokėjimo tvarką nustato Fondo valdybos direktorius.

26 straipsnis. Fondo valdybos mokami delspinigiai

Fondo valdyba moka delspinigius už draudėjams pavėluotai pervestas lėšas ligos socialinio draudimo ir motinystės socialinio draudimo išmokoms mokėti ar už pensijų kaupimo bendrovėms dėl jos kaltės pavėluotai pervestas kaupiamąsias pensijų įmokas. Delspinigių dydis nustatomas pagal finansų ministro nustatytą normą, taikomą už pavėluotą mokesčių mokėjimą. Delspinigiai pradedami skaičiuoti nuo tos dienos, kurią pasibaigė Pensijų kaupimo įstatyme nustatytas terminas pervesti pensijų kaupimo bendrovėms kaupiamąsias pensijų įmokas, ir skaičiuojami tol, kol bus pervesta nesumokėtų pensijų kaupimo bendrovėms kaupiamųjų pensijų įmokų suma.

V SKYRIUS

SOCIALINIO DRAUDIMO VALDYMO SISTEMA

27 straipsnis. Socialinio draudimo valdymo sistema, dalyviai ir Fondo valdymo struktūra

1. Socialinio draudimo valdymo sistemą sudaro:
 - 1) Socialinės apsaugos ir darbo ministerija;
 - 2) Fondo taryba;
 - 3) Fondo valdyba;
 - 4) Fondo valdybos teritoriniai skyriai.
2. Socialinio draudimo sistemos dalyviai taip pat yra:

- 1) draudėjai ir apdraustieji asmenys;
 - 2) Socialinio draudimo rezervinis fondas;
 - 3) Valstybinė mokesčių inspekcija;
 - 4) Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Lietuvos darbo birža);
 - 5) Valstybinė ligonių kasa;
 - 6) pensijų kaupimo bendrovės.
3. Fondo valdymo struktūrą sudaro Fondo valdyba ir Fondo valdybos teritoriniai skyriai.

28 straipsnis. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos funkcijos socialinio draudimo valdymo sistemoje

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, vykdydama socialinio draudimo valdymo funkcijas ir formuodama šios srities valstybės politiką:

- 1) koordinuoja socialinio draudimo ir strateginių jo krypčių plėtojimą;
- 2) analizuoja, ar socialinio draudimo teikiamos garantijos atitinka valstybės bei apdraustųjų asmenų ir išmokų gavėjų interesus;
- 3) nustato perspektyvinius ir artimiausius socialinio draudimo uždavinius;
- 4) kontroliuoja Fondo valdybos veiklą ir organizuoja šios veiklos patikrinimus;
- 5) pagal kompetenciją tvirtina Fondo valdybos nuostatus;
- 6) teikia Vyriausybei Fondo biudžeto projektą, Fondo metinių konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį, išvadas ir pasiūlymus dėl vykdomų socialinio draudimo sistemos pertvarkų.

29 straipsnis. Fondo taryba

1. Fondo taryba yra lygiateisio trišalio bendradarbiavimo pagrindu sudaryta kolegiali institucija, nagrinėjanti ir priimanti sprendimus socialinio draudimo politikos įgyvendinimo klausimais.

2. Fondo tarybą sudaro 15 narių.

3. Fondo taryba sudaroma iš vienodo skaičiaus lygiateisių narių, atstovaujančių apdraustųjų asmenų interesus ginančioms organizacijoms, darbdavių organizacijoms ir valstybės institucijoms.

4. Apdraustųjų asmenų ir darbdavių atstovus deleguoja atstovaujamos organizacijos savo susitarimu, o valstybės institucijų atstovus skiria Vyriausybė. Fondo tarybos sudėtį Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro (toliau – socialinės apsaugos ir darbo ministras) teikimu tvirtina Vyriausybė.

5. Fondo tarybos veiklai rotacijos principu vadovauja jos pirmininkas. Jį Fondo tarybos nariai renka 6 mėnesiams.

6. Fondo tarybos sprendimai priimami jos narių balsų dauguma. Balsams pasiskirsčius po lygiai, lemia Fondo tarybos pirmininko balsas.

7. Fondo taryba veikia pagal savo patvirtintą reglamentą.

8. Fondo tarybos darbą techniškai aptarnauja Fondo valdyba.

9. Fondo taryba gali turėti visuomeninių patarėjų. Jų skaičius nustatomas Fondo tarybos reglamente. Rengdama išvadas, Fondo taryba gali pasitelkti ekspertus – dalyko žinovus konsultuoti klausimu, kuriam reikia specialiųjų žinių ar kurį reikia įvertinti. Minimalius reikalavimus, keliamus ekspertų kvalifikacijai, ekspertinių paslaugų pirkimo specialiuosius reikalavimus, taip pat mokėjimo sąlygas, išlaidų pagrįstumo kriterijus, jų kontrolę ir kitus reikalavimus, suderinusi su Fondo taryba, nustato ir viešuosius pirkimus Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka organizuoja ir atlieka Fondo valdyba.

10. Fondo tarybos sprendimai, pasiūlymai ir išvados skelbiami ir teikiami Seimui, socialinio draudimo valdymo sistemoje dalyvaujančioms institucijoms Fondo tarybos reglamente nustatyta tvarka.

30 straipsnis. Fondo tarybos kompetencija

Fondo taryba:

1) nagrinėja ir teikia pasiūlymus ir išvadas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl to, kaip įgyvendinami socialinį draudimą reglamentuojantys teisės aktai ir kaip vykdoma Fondo valdybos veikla;

2) teikia pasiūlymus ir išvadas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl socialinį draudimą reglamentuojančių įstatymų projektų, Seimo prašymu teikia išvadas Seimui dėl Seime įregistruotų socialinį draudimą reglamentuojančių įstatymų projektų;

3) teikia pasiūlymus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl socialinio draudimo įmokų tarifų, asignavimų iš valstybės biudžeto skyrimo, Socialinio draudimo rezervinio fondo sudarymo ir panaudojimo;

4) nagrinėja ir teikia pasiūlymus Fondo valdybai dėl draudėjų prašymų atidėti socialinio draudimo įmokų skolų, delspinigių ar baudų, viršijančių 30 tūkst. eurų, mokėjimą ar atleidimą nuo jų;

5) svarsto ir pateikia išvadą Fondo valdybai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ir Seimui dėl Fondo biudžeto projekto;

6) svarsto Fondo metinių konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį kartu su Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės ataskaita (jeigu ji pateikta) ir teikia išvadą Fondo valdybai ir Socialinės

apsaugos ir darbo ministerijai dėl Fondo metinių konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio. Ši išvada įforminama Fondo tarybos nutarimu;

7) teikia Seimui išvadas dėl Seimo patvirtintų Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairių ir pasiūlymus, kokių papildomų priemonių reikia socialinio draudimo sistemos finansiniam stabilumui ir išmokų adekvatumui užtikrinti;

8) ne rečiau kaip kas 4 metus teikia Seimui išvadą ir prognozes dėl ilgalaikės socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos eigos ir laukiamų rezultatų;

9) tvirtina ir skelbia rodiklius, nustatytus Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme;

10) vadovaudamasi Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, tvirtina draudėjų priskyrimą konkrečiai įmokų tarifo grupei;

11) nagrinėja ir sprendžia kitus socialinio draudimo bei turinčius įtakos jo organizavimui ir veiklos rezultatams klausimus.

31 straipsnis. Fondo valdyba

1. Fondo valdyba yra viešojo administravimo įstaiga, organizuojanti socialinį draudimą ir vykdanči operatyvų Fondo lėšų tvarkymą ir apskaitą, užtikrindama priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų sumų, baudų, delspinigių surinkimą į Fondą ir jų išieškojimą, teisingą duomenų apie apdraustuosius asmenis tvarkymą bei įstatymuose nustatytų socialinio draudimo išmokų ir kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, paskyrimą ir mokėjimą gavėjams, taip pat vykdanči valstybės informacinių technologijų paslaugų teikėjo funkcijas. Fondo valdyba užtikrina Fondo lėšų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą. Fondo valdyba yra biudžetinė įstaiga, turinti antspaudą su savo pavadinimu ir Lietuvos valstybės herbu, spaudą su savo pavadinimu ir įstatymų nustatyta tvarka patvirtinta simbolika, specialiųjų lėšų sąskaitas Lietuvos Respublikoje registruotose kredito įstaigose ir sudaranti Fondo konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį.

2. Fondo valdyba steigama Vyriausybės ir yra išlaikoma iš Fondo lėšų bei veikia pagal šį įstatymą ir socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamus Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos nuostatus. Fondo valdyba turi teisę gauti apmokėjimą iš kitų šaltinių už kitų valstybės pavestų funkcijų vykdymą.

3. Fondą administruoja Fondo valdyba, vadovaujama direktoriaus. Jį konkurso tvarka skiria į pareigas ir atleidžia iš jų socialinės apsaugos ir darbo ministras Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka. Fondo valdybos direktorius yra tiesiogiai atskaitingas socialinės apsaugos ir darbo ministrui.

32 straipsnis. Fondo valdybos funkcijos ir teisės

1. Fondo valdyba, organizuodama socialinį draudimą ir vykdydama Fondo biudžetą:

1) rengia ir suderinusi su atitinkamomis valstybės institucijomis teikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Fondo biudžeto projektą ir Fondo konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį kartu su Fondo tarybos išvada;

2) pagal savo kompetenciją administruoja socialinio draudimo įmokas, užtikrina socialinį draudimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytų socialinio draudimo išmokų ir kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, teisingą apskaičiavimą, skyrimą ir organizuoja socialinio draudimo išmokų ir kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, mokėjimą laiku;

3) sudaro sutartis su juridiniais ar fiziniais asmenimis dėl socialinio draudimo funkcijų vykdymo;

4) koordinuoja ir užtikrina Fondo valdybos teritorinių skyrių efektyvų ir kokybišką darbą bei juos kontroliuoja;

5) Vyriausybės nustatyta tvarka organizuoja šio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų socialinį draudimą;

6) atsiskaito socialinės apsaugos ir darbo ministrui bei Fondo tarybai už Fondo veiklą ir teikia informaciją apie Fondo biudžeto vykdymą;

7) tvarko Fondo valdybos informacinę sistemą;

8) tvarko apdraustųjų asmenų, dalyvaujančių pensijų kaupime pagal Pensijų kaupimo įstatymą, ir pensijų kaupimo sutarčių duomenis;

9) organizuoja kaupiamųjų pensijų įmokų pervedimą į apdraustųjų asmenų pasirinktus pensijų kaupimo bendrovių valdomus pensijų fondus, privalomojo sveikatos draudimo įmokų pervedimą į Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto sąskaitą ir nedarbo socialinio draudimo lėšų pervedimą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Užimtumo fondui sudaryti;

10) nustato ir tvirtina Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų ir darbuotojų pareigybių skaičių;

11) tvirtina Fondo lėšų naudojimo tvarkos aprašą;

12) organizuoja Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų ir darbuotojų mokymą;

13) užtikrina įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytų išmokų iš valstybės biudžeto teisingą ir laiku vykdomą skyrimą ir (ar) mokėjimą;

14) nagrinėja apdraustųjų asmenų, draudėjų, socialinio draudimo išmokų gavėjų, asmens sveikatos priežiūros įstaigų, kitų suinteresuotų asmenų skundus dėl Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų ir darbuotojų veiksmų ir sprendimų;

15) organizuoja ir vykdo laikinojo nedarbingumo, ilgalaikio ir pastovaus darbingumo netekimo (invalidumo) nustatymo pagrįstumo, teisėtumo ir teisingumo tikrinimus, tais klausimais teikia metodinę ir praktinę pagalbą Fondo valdybos teritoriniams skyriams;

16) teikia siūlymus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl socialinio draudimo teisės aktų tobulinimo;

17) teikia nurodymus Fondo valdybos teritoriniams skyriams dėl išmokų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančių teisės aktų taikymo;

18) teikia Valstybinei mokesčių inspekcijai informaciją, reikalingą socialinio draudimo įmokų apskaičiavimo kontrolei užtikrinti;

19) Europos Sąjungos teisės aktuose ir kitais Lietuvos Respublikos sudarytose tarptautinėse sutartyse dėl socialinės apsaugos nustatytais atvejais veikia kaip kompetentinga įstaiga ir užtikrina šių sutarčių įgyvendinimą;

20) nagrinėja, aiškina ir sprendžia klausimus, susijusius su socialinį draudimą reglamentuojančių teisės aktų taikymu;

21) teisinėmis, techninėmis ir organizacinėmis priemonėmis užtikrina automatinį draudėjų registravimą;

22) informuoja visuomenę socialinio draudimo klausimais;

23) vykdo kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

2. Fondo valdyba turi teisę:

1) įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka patikėjimo teise valdyti, naudoti ir Fondo apskaitą įtrauktą turtą ir juo disponuoti;

2) įstatymų nustatyta tvarka įsigyti vertybinių popierių ir juos valdyti bei jais disponuoti;

3) įstatymų nustatyta tvarka sudaryti sutartis su Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių ūkio subjektais;

4) atstovauti Fondo administravimo įstaigoms tarptautinėse organizacijose;

5) įstatymų nustatyta tvarka tvirtinti įmonių ar įstaigų, susijusių su valstybinio socialinio draudimo funkcijų vykdymu arba padedančių jas vykdyti, nuostatus;

6) Fondo tarybos pritarimu atsisakyti arba Fondo valdybos nustatyta tvarka perleisti visus ar dalį kreditorinių finansinių reikalavimų;

7) suderinusi su Fondo taryba įgyvendinti priemones papildomoms pajamoms gauti;

8) atidėti socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo, viršijančio 30 tūkst. eurų, mokėjimą iki vieno metų, priskaičiuotų nuo pavėluotai pervestų socialinio draudimo įmokų delspinigių, viršijančių 30 tūkst. eurų, išieškojimo laiką iki vieno metų, paskirtų baudų, viršijančių 30 tūkst. eurų, išieškojimą iki vieno metų, atleisti nuo delspinigių ir baudų, viršijančių 30 tūkst. eurų, mokėjimo;

9) pripažinti socialinio draudimo įmokų, delspinigių, baudų ir palūkanų skolas beviltiškomis, jeigu jų neįmanoma išieškoti dėl objektyvių priežasčių arba jas priverstinai išieškoti netikslinga socialiniu ir (ar) ekonominiu požiūriu, kai: nerasta socialinio draudimo įmokų mokėtojo turto arba rastas turtas yra nelikvidus (mažai likvidus); priverstinio išieškojimo išlaidos didesnės už socialinio draudimo įmokų, delspinigių, baudų ir palūkanų skolą; netikslinga priverstinai išieškoti nepriemoką, kadangi fizinio asmens ekonominė (socialinė) padėtis yra sunki: fiziniam asmeniui reikia valstybės paramos (asmuo yra pensinio amžiaus, neįgalusis (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidas), asmeniui reikalingas gydymas, medicininė profilaktika ir (ar) rehabilitacija, asmuo yra bedarbis, gauna socialinę pašalpą) arba tokia parama jam jau teikiama;

10) Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ginčyti darbingumo lygio (darbingumo netekimo), jo priežasties, atsiradimo laiko ir termino nustatymo teisingumą;

11) vykdydama savo funkcijas, įstatymų nustatyta tvarka gauti reikalingą informaciją ir duomenis;

12) perleisti įmonės, kuriai iškelta bankroto ar restruktūrizavimo byla, socialinio draudimo įmokų, delspinigių, baudų ir palūkanų skolos reikalavimo teisę centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui abipusio susitarimo pagrindu;

13) Fondo valdybos direktoriaus nustatyta tvarka, suderinta su Lietuvos Respublikos finansų ministerija, skolintis iš kredito įstaigų;

14) nustatyti atvejus, kai draudėjams, apdraustiesiems asmenims, socialinio draudimo išmokų ir kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, gavėjams dokumentai įteikiami tik telekomunikacijų galiniais įrenginiais arba juos viešai paskelbiant.

3. Fondo valdyba vykdo teisės aktų nustatytas valstybės informacinių technologijų paslaugų teikėjo funkcijas.

33 straipsnis. Fondo valdybos teritoriniai skyriai

1. Fondo valdybos teritoriniai skyriai yra Fondo valdybos teritorinės įstaigos, kurių pagrindinis uždavinys – operatyvus Fondo lėšų tvarkymas užtikrinant priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų surinkimą ir išieškojimą į Fondą laiku ir teisingą socialinio draudimo išmokų, kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, paskyrimą ir mokėjimą gavėjams. Fondo valdybos teritoriniai skyriai pavaldūs ir atskaitingi Fondo valdybai. Fondo valdybos teritoriniam skyriui vadovauja direktorius. Jį skiria į pareigas ir atleidžia iš jų Fondo valdybos direktorius Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka.

2. Fondo valdybos teritoriniai skyriai yra išlaikomi iš Fondo lėšų ir veikia pagal šį įstatymą ir Fondo valdybos direktoriaus tvirtinamus Fondo valdybos teritorinių skyrių nuostatus.

3. Fondo valdybos teritoriniai skyriai steigiami socialinio draudimo funkcijoms vykdyti, atsižvelgiant į klientų srautus ir jų poreikius. Fondo valdybos teritorinių skyrių veiklą reglamentuoja jų nuostatai.

4. Fondo valdybos teritoriniai skyriai yra biudžetinės įstaigos, turinčios antspaudą su savo pavadinimu ir Lietuvos valstybės herbu, spaudą su savo pavadinimu ir įstatymų nustatyta tvarka patvirtinta simbolika, specialiųjų lėšų sąskaitas Lietuvos Respublikoje registruotose kredito įstaigose ir sudarančios Fondo valdybos atitinkamo teritorinio skyriaus finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius.

34 straipsnis. Fondo valdybos teritorinių skyrių funkcijos

Fondo valdybos teritoriniai skyriai:

- 1) kontroliuoja priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų sumokėjimą ir vykdo laiku nesumokėtų socialinio draudimo įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų priverstinį išieškojimą;
- 2) priima prašymus gauti pensiją, pašalpą ar kitą išmoką ir ją skiria;
- 3) tvarko apdraustųjų asmenų duomenis Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registre ir kontroliuoja šių duomenų keitimo pagrįstumą, suteikia apdraustiesiems asmenims asmens socialinio draudimo numerį, šio įstatymo ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatytais pagrindais registruoja draudėjus;
- 4) analizuoja socialinio draudimo rodiklius ir įgyvendina priemones šiems rodikliams pagerinti, teikia atitinkamus pasiūlymus Fondo valdybai;
- 5) Fondo valdybos direktoriaus nustatyta tvarka atlieka socialinio draudimo lėšų apskaitą;
- 6) apskaičiuoja delspinigius ir palūkanas;
- 7) įstatymų nustatyta tvarka išieško permokėtas pensijų, pašalpų ir kitų išmokų sumas;
- 8) įformina ir saugo pensijų, pašalpų ar kitų išmokų gavėjų bylas, išduoda jiems nustatytos formos pažymėjimus;
- 9) moka pensijas, pašalpas ar kitas išmokas ir tvarko jų apskaitą;
- 10) nagrinėja pareiškimus ir skundus socialinio draudimo klausimais, ypatingais atvejais padeda pareiškėjams gauti pensijai arba pašalpai skirti reikalingus dokumentus;
- 11) teisės aktų nustatyta tvarka skiria ir moka išmokas iš valstybės biudžeto lėšų;
- 12) pagal susitarimą su savivaldybių institucijomis moka socialinio pobūdžio išmokas iš savivaldybių biudžetų;

13) kontroliuoja nedarbingumo pažymėjimų, profesinės reabilitacijos pažymėjimų bei nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimų išdavimo ir tęsimo teisėtumą bei pagrįstumą (laikinojo nedarbingumo nustatymo teisėtumą ir pagrįstumą);

14) tikrina ir Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ginčija darbingumo lygio (darbingumo netekimo), jo priežasties, atsiradimo laiko ir termino nustatymo pagrįstumą ir teisingumą;

15) Fondo valdybos direktoriaus nustatyta tvarka kaupia duomenis apie nesukakusių senatvės pensijos amžiaus asmenų įgytą socialinio draudimo ir jam prilyginamą stažą ir turėtas draudžiamąsias ir joms prilyginamas pajamas;

16) atideda baudų (išskyrus baudas, skiriamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksu), neviršijančių 30 tūkst. eurų, išieškojimą iki vieno metų, socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo, neviršijančio 30 tūkst. eurų, mokėjimą iki vieno metų ir priskaičiuotų nuo pavėluotai pervestų socialinio draudimo įmokų delspinigių, neviršijančių 30 tūkst. eurų, išieškojimo laiką iki vieno metų, atleidžia nuo delspinigių ir baudų, neviršijančių 30 tūkst. eurų, mokėjimo;

17) teisės aktų nustatyta tvarka teikia duomenis apie draudėją, apdraustąjį asmenį arba socialinio draudimo išmokos ar kitos išmokos, kurios mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams, gavėją;

18) sudaro sutartis su šio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje nurodytais asmenimis ir tvarko šių asmenų socialinio draudimo duomenis;

19) vykdo asmenų, draudžiamų valstybės lėšomis, socialinį draudimą ir apskaitą;

20) Fondo valdybos pritarimu gali perimti draudėjų finansinius reikalavimus;

21) įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka patikėjimo teise valdo, naudoja ir Fondo apskaitą įtrauktą turtą ir juo disponuoja;

22) vykdo kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

35 straipsnis. Socialinio draudimo rezervinis fondas

1. Socialinio draudimo rezervinis fondas privalomai sudaromas kiekvienais biudžetiniais metais pervedant į jį atitinkamos socialinio draudimo rūšies įplaukų dalį, viršijančią atitinkamos socialinio draudimo rūšies išlaidų sumą. Socialinio draudimo rezervinį fondą sudaro rezervinio fondo dalis, skirta pensijoms, ir rezervinio fondo dalis, skirta kitoms socialinio draudimo išmokoms.

2. Socialinio draudimo rezervinio fondo veiklą reglamentuoja Vyriausybės tvirtinami Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo sudarymo ir valdymo nuostatai, kuriuose nustatomi Socialinio draudimo rezervinio fondo sudarymo šaltiniai, dydis, panaudojimo,

aktuarinio pagrindimo ir audito tvarka ir valdymo institucijų steigimas, struktūra (valdyba, investicijų komitetas), veikla ir atskaitomybė.

3. Socialinio draudimo rezervinį fondą valdo Fondo valdyba.

4. Socialinio draudimo rezervinio fondo lėšos naudojamos Vyriausybės sprendimu, tik įvertinus ekonominę padėtį, kai socialinio draudimo išmokas reglamentuojančiuose įstatymuose nurodytoms atitinkamoms išmokoms finansuoti nepakanka atitinkamos socialinio draudimo rūšies Fondo pajamų.

36 straipsnis. Valstybinės mokesčių inspekcijos funkcijos socialinio draudimo sistemoje

Valstybinė mokesčių inspekcija šio įstatymo ir Mokesčių administravimo įstatymo nustatytais pagrindais ir tvarka vykdo šias su socialinio draudimo įmokų apskaičiavimo kontrole, ginčų nagrinėjimu susijusias funkcijas:

1) registruoja draudėjus, išskyrus draudėjus, kuriems taikomas automatinis draudėjų registravimas, ir teikia jiems informaciją apie socialinio draudimo įmokų mokėjimo prievoles;

2) tikrina draudėjų ir apdraustųjų asmenų socialinio draudimo įmokų apskaičiavimą, taip pat šių įmokų sumokėjimą, kiek tai susiję su tikrinamais draudėjais, skiria baudas už tikrinant nustatytus pažeidimus;

3) įformina ir patvirtina patikrinimo rezultatus;

4) nagrinėja mokestinius ginčus dėl tikrinant naujai apskaičiuotų socialinio draudimo įmokų sumų, paskirtų baudų;

5) atstovauja Fondo interesams įmonėse, viešosiose įstaigose, kurioms iškeltos bankroto ar restruktūrizavimo bylos pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo ir Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymo suteiktas kreditoriaus teises Valstybinės mokesčių inspekcijos ir Fondo valdybos abipusio susitarimo pagrindu;

6) teikia Fondo administravimo įstaigoms informaciją, reikalingą socialiniam draudimui vykdyti. Socialinio draudimo įmokų kontrolės ir informacijos teikimo tvarką nustato Valstybinė mokesčių inspekcija, suderinusi su Fondo valdyba.

37 straipsnis. Lietuvos darbo biržos funkcijos socialinio draudimo sistemoje

Lietuvos darbo birža teikia duomenis Fondo valdybai, kurių reikia teisei į nedarbo draudimo išmoką nustatyti ar išsaugoti, nedarbo draudimo išmokos mokėjimui sustabdyti, atnaujinti ar nutraukti.

38 straipsnis. Valstybinės ligonių kasos funkcijos socialinio draudimo sistemoje

Valstybinė ligonių kasa:

- 1) teisės aktų nustatyta tvarka disponuoja iš Fondo gautomis lėšomis;
- 2) įstatymų nustatyta tvarka vykdo Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetą.

39 straipsnis. Pensijų kaupimo bendrovių funkcijos

Pensijų kaupimo bendrovės:

- 1) teisės aktų nustatyta tvarka sudaro duomenų teikimo sutartį su Fondo valdyba;
- 2) įstatymų nustatyta tvarka sudaro pensijų kaupimo sutartis su asmenimis, pareiškusiais norą ir turinčiais teisę tapti pensijų kaupimo dalyviais, ir apie sudarytas bei nutrauktas pensijų kaupimo sutartis praneša Fondo administravimo įstaigoms;
- 3) ne rečiau kaip kartą per kalendorinius metus praneša kiekvienam pensijų kaupimo dalyviui apie jo asmeninėje sąskaitoje apskaičiuoto pensijų turto dydį.

VI SKYRIUS

FONDO ADMINISTRAVIMO ĮSTAIGŲ TEISĖS, SPRENDIMŲ IR VEIKSMŲ APSKUNDIMAS

40 straipsnis. Fondo administravimo įstaigų teisės

1. Fondo administravimo įstaigos turi teisę tikrinti dokumentus, kuriais grindžiamos jų administruojamos socialinio draudimo įmokos ir socialinio draudimo išmokos bei išmokos, kurių mokėjimas pavestas Fondo valdybos teritoriniams skyriams.
2. Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojai, atlikdami šio įstatymo jiems pavestas funkcijas, turi teisę:
 - 1) neatlygintinai gauti iš įmonių, įstaigų bei organizacijų ir kitų asmenų, įskaitant kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigas, pareigoms atlikti reikalingą informaciją, paaiškinimus ir dokumentų socialinio draudimo klausimais nuorašus ar jų kopijas;
 - 2) be išankstinio įspėjimo, pateikę tarnybinį pažymėjimą, įeiti į draudėjo patalpas (įskaitant ir nuomojamas) ar teritoriją, susijusias su jo veikla. Be išankstinio įspėjimo įeiti į draudėjo patalpas ar teritoriją (įskaitant ir nuomojamas) galima tik draudėjo darbo metu. Kitais atvejais reikalingas draudėjo sutikimas;
 - 3) laikinai – iki 30 kalendorinių dienų – paimti iš draudėjo dokumentus, kuriuose fiksuojamos darbo pajamos, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, taip pat socialinio draudimo išmokos iš Fondo lėšų, palikę dokumentų paėmimo aktą (šiuo atveju draudėjui turi būti leidžiama pasidaryti paaimamų dokumentų kopijas);

4) laikinai – iki 30 kalendorinių dienų – užantspauduoti dokumentų, vertybinių popierių, pinigų ir materialinių vertybių saugojimo vietas (jeigu įmanoma, netrukdam draudėjo veiklai), daryti dokumentų kopijas arba išrašus, žymas ant draudėjo dokumentų, kad būtų išvengta jų klastojimo;

5) duoti draudėjui privalomus vykdyti nurodymus socialinio draudimo klausimais;

6) vadovaudamiesi Administracinių nusižengimų kodeksu, surašyti administracinių nusižengimų protokolus dėl nusižengimų, kurių išaiškinimas priklauso Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų kompetencijai;

7) pareikalauti iš draudėjo sutvarkyti buhalterinę apskaitą;

8) gauti iš draudėjo paaiškinimus dėl socialinio draudimo įmokų ir socialinio draudimo išmokų mokėjimo, draudėjo pateikiamų socialinio draudimo duomenų paaiškinimus ir paaiškinimus iš draudėjo teritorijoje esančių asmenų dėl darbo santykių, kai yra pagrindas manyti, kad jie faktiškai ten dirba;

9) surašyti nustatytų pažeidimų aktus dėl socialinio draudimo išmokų apskaičiavimo, žalos, padarytos Fondui, atlyginimo arba nepriemokų išmokėjimo gavėjams, taip pat kitų šio įstatymo reikalavimų vykdymo;

10) atlikti kituose teisės aktuose numatytus veiksmus.

3. Fondo valdybos teritorinių skyrių direktoriai ir jų pavaduotojai turi teisę:

1) priverstine tvarka išieškoti laiku nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas, užtikrinti skolos išieškojimą šio įstatymo 20 straipsnyje nustatytais būdais;

2) teikti Juridinių asmenų registro tvarkytojui pasiūlymus dėl draudėjo likvidavimo inicijavimo Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatytais atvejais.

4. Fondo valdybos teritorinių skyrių direktoriai gali įgalioti Fondo valdybos teritorinio skyriaus valstybės tarnautojus atlikti šio straipsnio 3 dalyje numatytus veiksmus.

5. Fondo administravimo įstaigų direktoriai ir jų pavaduotojai turi teisę:

1) įstatymų nustatyta tvarka skirti administracines nuobaudas. Paskirtos baudos įskaitomos į Fondo biudžetą;

2) kreiptis į įmonių, įstaigų, organizacijų vadovus dėl aplinkybių ir sąlygų, trukdančių Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojams tinkamai atlikti pareigas. Įmonių, įstaigų, organizacijų vadovai privalo išnagrinėti Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų nurodymus ir nedelsdami pranešti Fondo administravimo įstaigai apie priimtas priemones.

6. Fondo valdybos direktorius ir jo pavaduotojai turi teisę atsisakyti socialinio draudimo išmokos arba išmokos, kuri teisės aktų nustatyta tvarka mokėta Fondo administravimo įstaigų iš valstybės biudžeto lėšų, permokos išieškojimo, jeigu išmokos permokos teisės aktų nustatyta

tvarka nėra galimybės išieškoti arba jeigu ji yra susidariusi ne dėl išmokos gavėjo kaltės (nesąžiningumo) ir nėra galimybės teisės aktų nustatyta tvarka jos išieškoti iš kaltų asmenų (jų teisių ir pareigų perėmėjų), arba jeigu jos neįmanoma išieškoti dėl objektyvių priežasčių, arba ją išieškoti netikslinga socialiniu ir (ar) ekonominiu požiūriu, kai: nerasta asmens turto arba rastas turtas yra nelikvidus (mažai likvidus); išieškojimo išlaidos didesnės už išmokos permoką; netikslinga išieškoti išmokos permoką, kadangi fizinio asmens ekonominė (socialinė) padėtis yra sunki: fiziniam asmeniui reikia valstybės paramos (asmuo yra pensinio amžiaus, neįgalusis (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidas), asmeniui reikalingas gydymas, medicininė profilaktika ir (ar) rehabilitacija, asmuo yra bedarbis, gauna socialinę pašalpą) arba tokia parama jam jau teikiama.

7. Šio įstatymo 20 straipsnio 3 dalies 2 punkte numatytais atvejais duomenys apie priverstinės hipotekos (įkeitimo) nustatymą, pakeitimą ar pabaigą nedelsiant, ne vėliau kaip per 24 valandas, pateikiami Hipotekos registruir ir priverstinė hipoteka (įkeitimas) įregistruojama Hipotekos registre Hipotekos registro nuostatuose nustatyta tvarka. Sprendimas dėl skolos išieškojimo iš priverstine hipoteka įkeisto turto yra vykdomasis dokumentas, vykdomas Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

8. Fondo valdybos teritorinių skyrių direktoriai ir jų pavaduotojai turi teisę priimti sprendimus dėl išmokų gavėjų kaltės permokėtų socialinio draudimo ir kitų išmokų, kurių mokėjimas pavestas šiems teritoriniams skyriams, sumų išieškojimo, neapribojant kokiu nors terminu.

9. Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojai ar darbuotojai, įgyvendindami įstatymų jiems suteiktas teises ir eidami pareigas, atliekamus veiksmus įformina dokumentais. Jų formas (akto, pažymos, nurodymo, nutarimo, raginimo ir kt.) ir užpildymo tvarką nustato Fondo valdybos direktorius.

41 straipsnis. Fondo administravimo įstaigų sprendimų ir veiksmų (neveikimo) apskundimas

1. Draudėjai, apdraustieji asmenys ir kiti suinteresuoti asmenys (toliau šiame straipsnyje – suinteresuoti asmenys) turi teisę apskųsti Fondo valdybos teritorinių skyrių sprendimus ir veiksmus (neveikimą) Fondo valdybai. Fondo valdyba yra privaloma išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija.

2. Skundai Fondo valdybai dėl Fondo valdybos teritorinių skyrių sprendimų ir veiksmų (neveikimo) nagrinėjami, jeigu jie pateikti per 20 darbo dienų nuo tos dienos, kurią suinteresuotas asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo veiksmo atlikimą (neatlikimą) ar sprendimo priėmimą, o skundai dėl nepriimto sprendimo – per 20 darbo dienų nuo tos dienos, kurią baigėsi sprendimui priimti nustatytas terminas. Skundai dėl sprendimų

pensijų, rentų ir kompensacinių išmokų teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybiniais darbuotojams skyrimo ir (ar) mokėjimo klausimais nagrinėjami, jeigu jie pateikti per 6 mėnesius nuo tos dienos, kurią suinteresuotas asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo sprendimo priėmimą, o skundai dėl nepriimto sprendimo – per 20 darbo dienų nuo tos dienos, kurią baigėsi sprendimui priimti nustatytas terminas. Skundui paduoti nustatytas terminas, praleistas dėl svarbių priežasčių, kurias asmuo pagrindžia atitinkamais dokumentais, Fondo valdybos direktoriaus ar jo pavaduotojo sprendimu gali būti atnaujinamas. Skundų nagrinėjimo tvarką Fondo valdyboje nustato Fondo valdybos direktorius.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nustatytais terminais pateiktas skundas Fondo valdyboje turi būti išnagrinėtas ir sprendimas dėl jo turi būti priimtas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. Šis terminas gali būti pratęstas dar iki 20 darbo dienų, jeigu skundui nagrinėti reikia papildomo tyrimo. Apie tai turi būti raštu pranešta suinteresuotam asmeniui.

4. Fondo valdyba, išnagrinėjusi skundą, gali jį patenkinti visą ar iš dalies, taip pat skundą atmesti. Fondo valdybos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka priimtas sprendimas gali būti skundžiamas teismui.

5. Fondo valdybos sprendimai ir veiksmai (neveikimas) (išskyrus numatytus šio straipsnio 4 dalyje) gali būti skundžiami Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai arba teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

6. Draudėjų skundai dėl tikrinant papildomai priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų sumų, paskirtų baudų ir dėl kitų Valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnų veiksmų nagrinėjami Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

7. Ginčus dėl pensijų socialinio draudimo stažo, draudžiamųjų ir joms prilyginamų pajamų nagrinėja teismas.

8. Fondo administravimo įstaigos atleidžiamos nuo žyminio mokesčio mokėjimo visais atvejais, kai jos vykdo įstatymų ir kitų teisės aktų joms priskirtas funkcijas.“

2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2, 3 ir 4 dalis, įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2016 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

3. Valstybės biudžeto asignavimų socialinio draudimo pensijos bendrajai daliai (iki 2017 m. gruodžio 31 d. – pagrindinė socialinio draudimo pensijos dalis) finansuoti dydžiai, numatyti šio įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje, nustatomi 2017 ir vėlesnių metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu.

Kiekvienais metais nustatant socialinio draudimo pensijų bendrajai daliai finansuoti reikalingas lėšas, įvertinamos ir socialinio draudimo pensijų bendrajai daliai finansuoti reikalingos lėšos (pinigine išraiška), kurios buvo numatytos nuo 2017 m. sausio 1 d. Valstybės biudžeto lėšomis finansuojama socialinio draudimo pensijų bendroji dalis (pinigine išraiška) atitinka socialinio draudimo įmokos pensijų bendrajai daliai finansuoti sumažintą tarifo dalį (pinigine išraiška).

4. Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba 2017 metais pagal savo patvirtintą metodiką tvirtina praėjusių metų draudžiamąsias pajamas ir nustato einamųjų metų draudžiamąsias pajamas. Einamųjų 2017 metų draudžiamąsias pajamas nustatyta tvarka tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

5. Iki šio įstatymo įsigaliojimo sudarytos valstybinio savanoriškojo socialinio pensijų draudimo sutartys pasibaigia šio įstatymo įsigaliojimo dieną.

6. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 4, 31 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XII-1990 4 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XII-2280.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentė

Dalia Grybauskaitė